

5.-9.klasside ajalooõpetuse ainekavad

Haapsalu Põhikool

Aprill 2024

II kooliaste – 5.-6.klass

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

1. Teab ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
2. Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
3. Kasutab ajaloomõisteid kontekstis.
4. Teab näiteid kodukoha minevikust.
5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
6. Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
7. Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
8. Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
9. Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.
10. Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
11. Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
12. Teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
13. Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
14. Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
15. Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

II kooliastmes alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajaloo sündmuste, isikute ja eluoluga minevikus. Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajaloost.

Õpitulemuste soovitatav jaotus klassiti:

Õpilane:

- 1) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt; - **5., 6. klass**
- 2) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid; - **5., 6. klass**
- 3) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust; **5., 6. klass**
- 4) kasutab perekonnaloos uurimisel eritüübilisi allikaid; **5., 6. klass**
- 5) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut; **5., 6. klass**
- 6) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloo sündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid; **5., 6. klass**
- 7) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; **5., 6. klass**
- 8) kirjeldab ajaloo sündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost; **5., 6. klass**
- 9) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis; **5., 6. klass**
- 10) teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust; **5., 6. klass**
- 11) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid; **5. klass**

- 12) teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi; **5., 6. klass**
- 13) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat; **5., 6. klass**
- 14) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu; **6. klass**
- 15) nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust; **6. klass**
- 16) teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi; **6. klass**
- 17) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas; **6. klass**
- 18) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos; **5., 6. klass**
- 19) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised; **5., 6. klass**
- 20) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel; **6. klass**
- 21) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus. **6. klass**

5. klass

Ajaloo algõpetus

Ajaloo algõpetuse peamine eesmärk on **huvi äratamine ajaloo vastu** ning ajaloo õppeks tarvilike **teadmiste** ja **oskuste kujundamine**. Soovitav on kasutada mängulist, aktiivse tegevuse keskset, arutelu- ja lugudepõhist käsitlust. Õppetöös kasutatakse erinevaid ajalooallikaid ning minevikust jutustavaid pilte, lugusid, filme jne. Õpilased tutvuvad ajaloo põhimõistetega ning kujundatakse ja arendatakse mitmesuguseid oskuseid: ajas orienteerumine, oskus töötada erinevate ajalooallikatega, funktsionaalne kirjaoskus, küsimuste esitamine ning neile vastamine, informatsiooni hankimine ja selle usaldusväärsuse hindamine, koostööoskus ja loovus, kasutatakse ajalooalast sõnavara. Arutletakse mineviku erinevate esituste ja tõlgenduste üle. Õpitakse kasutama ajatelge ja ajalookaarti ning täitma kontuurkaarti, koostama lühijuttu, teksti põhjal kava.

Soovitav on teha õppekäike, osaleda muuseumi- ja arhiivitundides ning kutsuda tunnikülalisi (nii uurijaid kui ka mineviku vahetuid tunnistajaid).
Niipalju kui võimalik toetatakse koduloolisele ainekule.

Teemade valiku ja nende sügavusastme **valiku üle otsustab õpetaja**. Võimalus on vaadelda sündmusi ja isikuid eri ajaperioodidel või läheneda Eesti ajaloo vaatenurgast. Käesoleva kontseptsiooniga taotletakse kolme peamist eesmärki: toetada ajalooõpetuse nõ lähemalt kaugemale liikumise printsiipi (kodukoha ajaloo tundmine ja kohaliku kultuuripärandi väärtustamine); erinevate õpioskuste kujundamine ning ajaloolaste teadmiste ja pädevuste omandamine; Eesti ajaloo kaudu õpetajatele **valikute** pakkumine, et oleks võimalik õppe korraldamisel leida ainet eri ajastustest viisil, mis toetaks õpilaste huvi ajaloo vastu. 5. klassis ei eeldata süstemaatiliste teadmiste kujunemist. Sama põhimõtet peaks järgima ka teadmiste kontrollimisel. Soovitav on mitte kontrollida enam kui ühte õpitud teemat korraga.

Ajaarvamine ja ajalooallikad

Teema olulisus

Maailmas on erinevaid ajaarvamise alguspunkte. Ajaloo **periodiseerimine on kokkuleppeline** ning ajaloolased teevad seda selleks, et **lihtsustada** mineviku uurimist. Erinevad rahvad loevad ajaarvamise alguseks neile tähtsaid sündmusi. Minevikust rääkimisel **tugineme aastaarvudele**, mis aitavad õppida tajuma aja kulgu, et saada paremini aru minevikus aset leidnud sündmustest ja protsessidest, muutustest ja järjepidevusest nii maailma kui ka Eesti ajaloos ning isiklikus elus. Õppides kasutama aja mõistetega seonduvaid sõnu, fraase ja kronoloogiat kujuneb õpilasel oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid, **mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist**.

Ajaloolane taastab minevikku **ajalooallikate abil** ning seletab kõike tagantjärele, lähtudes sellest, kuidas me praegu varem toimunud aru saame. Kõik, mis meid ümbritseb, võib olla ajalooteadmiste allikas. Küsitledes oma vanemaid või uurides vanu dokumente võib õpilane **ise luua** uut ajalooteadmist. Üht sündmust võib kirja panna erinevalt, autoril on oma hoiakud ja seisukohad, ajalooallikaid uurides ja kõrvutades teeb ta järeldusi. Töö ajalooallikatega on üheks ajalooteaduse uurimismeetodiks. Nende abil saame mõõta meie teadmiste õigsust minevikust.

Töö allikatega arendab õpilasel oskust **kriitiliselt mõelda, teha järeldusi, luua seoseid, kujundada oma seisukoht ning seda põhjendada**. Oskus kriitiliselt mõelda ning allikaid analüüsida võimaldab õpilasel **hinnata nende usaldusväärsust**, kasutada teabeallikaid eesmärgipäraselt, orienteeruda meediaväljas, tunda ära propagandat ja manipuleerimist ning kujundab õpilase suutlikkust olla infoväljas iseseisev otsustaja.

5.KLASS AJALUGU				
Õpitudemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
<p>ÕPILANE: Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number</p> <p>Paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajajuhikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid.</p> <p>Mõistab, et ajaloo jagamine on tinglik ning ajaloolased teevad seda selleks, et lihtsustada ajaloo uurimist.</p>	<p>Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Õpetus sellest, et ajaloo jagamine on tinglik. Mineviku uurimise ja mõistmise lihtsustamiseks jagatakse ajalugu perioodideks. Õpetaja tutvustab ajajoont, märgib peale Kristuse sünni ja selgitab, mis on tänapäevase ajaarvamise alus. Sajandite määramine ja ajajoonele kandmine.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: matemaatikapädevus - kasutab matemaatikale omaseid sümboleid ning meetodeid. 1) õpetajal on valitud daatumeid ajaloo erinevatest perioodidest - sajandite määramine ja ajajoonele kandmine; 2) arutatakse, kui palju on teatud sündmusest möödunud. Kuidas tuleb arvutada siis, kui sündmus toimus eKr ja kuidas siis, kui sündmus toimus pKr. õpipädevus - ajajoon kui oluline ajalooalane mõiste, selle kasutamine. digipädevus - koostab digivahendite abil ajajoon</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - Kristuse sünd kui ajaarvamise alus, erinevad sündmused eri rahvastel ajaarvamise alusena.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: matemaatika - aja mõõtmine: arvtelje koostamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud?</p>	<p>Vestlus ajast, kuidas vanasti aega mõõdeti.</p> <p>Ajajoon koostamine: Tahvlil ajajoon, interneti abil võib tutvustada, kuidas ajajoont erineval viisil kujutada saab; õpilane joonistab ise ajajoon, märgib selle peale Kristuse sünni, vanade kreeklaste ja roomlaste, islamiusuliste ajaarvamise sündmused ja daatumid.</p>	<p>Joonistab ajajoon, kannab sellele aastaarvud.</p> <p>Järjestab ajaloo perioode; paigutab sündmused õigesti ajaloo perioodi.</p> <p>Määrab sajandi ja aastatuhande Rooma ja araabia numbreid kasutades.</p> <p>Kui tundub, et õpilased oskavad sajandeid määrata võib teha tunnikontrolli, saab välja selekteerida, kellega on individuaalselt vaja tegeleda.</p>

<p>ÕPILANE: Teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid.</p> <p>Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust nimetab ja liigitab ajalooallikaid.</p> <p>Kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik, suuline, esemeline ja audiovisuaalne allikas, muuseum, arhiiv.</p>	<p>Ajalooallikatega seotud mõisted: suuline, esemeline, kirjalik ja audiovisuaalne ajalooallikas.</p> <p>Tunnis tutvutakse erinevate ajalooallikatega, määratakse nende usaldusväärsust ja liigitatakse allikaid.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED</p> <p>õpipädevus – õpilane oskab õpitut süstematiseerida ja kasutada ajalooallikate liigitamise näitel.</p> <p>digipädevus – õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet – õpilane väärtustab oma kultuuri erinevate ajalooallikatega töötamisel.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>muusikaõpetus – regivärsiline rahvalaul. kunst – ehituskunst, maalid ajalooallikana; fotod. eesti keel – muistendid, vanasõnad, legendid, müüdid.</p>	<p>Suulise ajalooallika ilmestamiseks regivärsiline rahvalaul, legend, vanasõnad jm või intervjuuerida lähedasi mingi sündmuse teemal (kool nõukogude ajal, 20. august 1991, minu lapsepõlve mängud). Pärast saavad lapsed gruppides jagada mälestusi ja neid võrrelda. Mälestuste puhul tuleb meeles pidada, et teine inimene võis neid sündmuse näha teisest vaatenurgast.</p> <p>Ajalooallikate liigitamine, nt õigesse lahtrisse kas sedelitena või digitaalse harjutusena. Töö erinevate allikatega: nt fotoga, regilauluga jne.</p>	<p>Ajalooallikate liigitamine erineval viisil, nt</p> <p>a) tabelisse sedelite asetamine, interaktiivsed võimalused, nt https://learningapps.org/display?v=pch90cxjj19</p> <p>b) suuline tagasiside mänguna: ütlen ajalooallika, sina pead ütleva, mis liiki see on (pall, hernekotike).</p> <p>Suuline arutelu ajalooallikate tähtsusest; ajalooallikate usaldusväärsus.</p> <p>Töö erinevate ajalooallikatega, fotod, rahvalaulud jne.</p>
<p>ÕPILANE: Kasutab perekonnavaloo uurimisel eritüübilisi allikaid.</p> <p>Teab mõisteid: mälestused, intervjuud,</p>	<p>Perekonnavaloo uurimine läbi erinevate ajalooallikate.</p>		<p>Koostada ajajoon ning õpilane kannab ajajoonele oma sünniaja. Seejärel leiab internetist kuni oma praeguse vanuseni sündmuseid Eesti ja maailma ajaloost, mille</p>	<p>Õpilane koostab enda elu kohta ajajoone, kannab ühele oma elus tähenduslikud sündmused ja teisele poole Eesti või maailma</p>

fotod, videod, päevikud, kirjad jne			kannab ajajoonele (valdkonnad majandus, kultuur, teadus, poliitika, sport jne).	elus olulised sündmused.
-------------------------------------	--	--	---	--------------------------

Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu

Teema olulisus

Mineviku tundmine on alus tänapäeva mõistmiseks, olemasoleva **väärtustamiseks** ja tulevikusuundumuste prognoosimiseks. **Kodukoha ajaloo** tutvumine aitab õpilasel luua käsitletava teema ja paikadega **isikliku seose** ning väärtustada kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit. Mineviku vastu **huvi äratamise** ning ajaloosündmuste, ajalooliste isikute ja eluoluga tutvuse tegemine arendab õpilase **mina- ja maailmapilti** ning aitab mõista ühiskonnas toimunud muutusi erinevatel ajaperioodidel ja nende mõju tänapäeval ja näha kõiges selles erinevaid **põhjuse-tagajärje seoseid**.

Eluolu muinasajal				
<p>ÕPILANE: Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus.</p> <p>Teab kodukohaga ja Eestiga seotud muinasaja asulaid ning kirjeldab selle/nende tekkimise ja kujunemise põhjuseid.</p> <p>Kirjeldab muinasaja inimese eluolu ja selgitab inimese sotsiaalse</p>	<p>Teemaks eluolu muinasajal. Õppesisu hõlmab endas Eestiga seotud muinasaja uurimist.</p> <p>Teadmised sellest, kuidas inimesed muinasajal elasid. Millised olid olulisemad leiutised jms.</p> <p>Töö kaardiga: selgitatakse, mis on ajaloo atlas, ning õpitakse, kuidas</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: Õpipädevus – õpilane kasutab õpitud tekstiloomes, hangib infot audiovisuaalsest materjalist.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet – õpilane teab, et eestlaste käitumislaid on ajaloo muutunud. teabekeskond ja meediakasutus - filmi ja õppevideote vaatamine ning nende võrdlemine; õppekäik teemaga seotud kohta kui füüsiline teabekeskond.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: kunstiõpetus - õpilane illustreerib oma teadmiste põhjal eestlaste eluolu muinasajal; kunstniku pildi analüüs. loodusõpetus - kontuurkaardi täitmine, kaardile legendi</p>	<p>TTS-meetod: (tean, tahan teada, sain teada). Õpilased täidavad tabeli kaks esimest lahtrit teemal „Eestlaste eluolu muinasajal“: video: https://www.youtube.com/watch?v=Ri7UQmVMqvc Täidetakse tabeli viimane lahter „sain teada“ kahes osas: kahe videolõigu vahel ja viimase lõpus. Järgneb arutelu. Õpilased illustreerivad oma tabeli. Kodukohaga seotud</p>	<p>Töö kaardiga: kontuurkaardi täitmine</p> <p>Pildianalüüs: leiab pildilt üles esemed, mis ei sobi muinasaega.</p> <p>Võrdlemine (Venni diagramm): võrrelda elu muinasajal ja tänapäeval.</p> <p>Grupitöö: õppekäik kodukohaga seotud muinasaja asupaika:</p>

<p>rolli kujunemist ühiskonnas.</p> <p>Nimetab mõnda avastust /leiutist ja selgitab selle/nende tähtsust.</p>	<p>sellega tööd teha; miks on legend ja kuidas legendi koostada.</p>	<p>koostamine. Ajaloo atlase kasutamine.</p> <p>Läänemaa eripärast lähtuvalt on võimalik õppekäiguna külastada erinevaid Läänemaa muinasaegseid paiku. Kutsuda külalisena tundi andma mõni ajaloolane (nt Mati Mandel)</p>	<p>muinasaja asustusega tutvumine (võimalusel õppekäik): õppematerjali iga maakonna muinasaja kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal” https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b (Õpetaja valib jõukohased ülesanded)</p> <p>Töö kaardiga: selgitatakse, mis on ajaloo atlas, ning õpitakse, kuidas sellega tööd teha; miks on legend ja kuidas legendi koostada.</p> <p>Kontuurkaardi täitmine: kaardile kantakse Kunda, Pulli muinasasulad. Märgitakse ära, kus asub õpilase kodukoht ja mis ajast pärinevad esimesed jäljed inimasustusest õpilase kodukohas. Võimalusel märkida kaardile ka kodukohaga seotud muinasaegsed asulakohad.</p> <p>Pildiülesanne: tuua välja</p>	<p>Seoste loomine: käsitletud teemade raames ette anda märksõnad, mille õpilane peab lahti seletama (miks oli oluline, mis muutus jne).</p>
---	--	---	--	---

			<p>igale muinasaja perioodile tehnoloogiline uuendus ning mõtestada koos õpilastega, mida see kaasa tõi ja miks oli oluline.</p> <p>Õpilane valib ühe muinasaja perioodi ja koostab lühijutukese ajastu kohta.</p>	
<p>ÕPILANE: Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust.</p> <p>Teab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi.</p> <p>Teab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloo olulised.</p> <p>Selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas</p>	<p>Ülevaade muistsest vabadusvõitlusest. Läti Hendrik Lembitu Liivimaa Hendriku kroonika</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: digipädevus – õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust. kultuuri- ja väärtuspädevus - raamatukogude roll kirjanduse talletajana ning jagajana, ajaloolane kirjandus on osa kultuurist oma maa kultuuri ja ajaloo tundma õppimisel.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - rahvuslik enesemääratlus pöördelise ajaloosündmuse kaudu.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: loodusõpetus - Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul. eeesti keel ja kirjandus - katkendi lugemine Läti Henriku “Liivimaa kroonikast”.</p>	<p>Segipaisatud laused: põhjused ja tagajärjed muistisel vabadusvõitlusel, millal toimus, kes olid osapooled. Ülesanne on panna laused teatud loogilisse järjekorda.</p> <p>Töö kaardiga: õpilane täidab ajaloo atlase põhjal kontuurkaardi muinasmaakondade kohta ja võrdleb seda tänapäeva Eesti haldusjaotusega; toob esile, mis maakonnad on tänapäeval alles, ning märgib välja, mis muinasmaakonnas õpilane praegu elab.</p> <p>Häälega lugemine: loetakse esmalt lühikest lõiku Läti Henriku</p>	<p>Kolmeastmeline intervjuu: küsimuste moodustamine (küsimuste algused ette anda), vastuste andmine ja kolmandale isikule info edastamine.</p> <p>Intervjuu osa (üks küsib, teine vastab) võib teha digitaalselt: veebipõhine helisalvestus: https://vocaroo.com/</p> <p>Mõtteskeem: anda ette osaliselt täidetud skeem, ülejäänud märksõnad tuleb paigutada õigesse kohta (puuduolevad märksõnad on skeemi all segipaisatuna).</p> <p>Täidetud skeemi põhjal lühijutu koostamine.</p> <p>Õiged paarid: nimede ja</p>

			“Liivimaa kroonikast” ja seejärel suuline arutelu loetu põhjal.	mõistete kokku sobitamine selgitustega. Ideekaardi koostamine ja selle põhjal lühikese kokkuvõtte koostamine.
--	--	--	---	--

Eluolu keskajal				
<p>ÕPILANE: Teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas.</p> <p>Teab ja selgitab, mis roll oli kirikul keskaja ühiskonnas ja kultuuriloos.</p> <p>Toob näiteid oma kodukoha ja/või Eesti ajaloomälestistest ja selgitab nende olulisust.</p>	<p>Kirik keskajal ja sellega seotud mõisted: katoliku kirik, paavst.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: digipädevus - internetist vajaliku info otsimine. kultuuri- ja väärtuspädevus - religioon kui osa ümbritsevast keskkonnast, selle olemasolu märkamise, olla tolerantne.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - inimene kui kultuuriruumi osa ja tekitaja. teabekeskond ja meediakasutus - uudismaterjali leidmine internetist; õppekäik keskajaga seotud paika kui füüsiline teabekeskond.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - katkendite lugemine raamatust, digitaalsetest allikatest. loodusõpetus - ilmakaarte määramine kiriku asendi järgi.</p>	<p>Õpilastel täita tabel/ mõistekaart: mis on katoliku kirik, kes juhib, mis oli kiriku roll keskaja ühiskonnas (tähtsus, mõju). Seejärel arutleda. Saab teha individuaalselt kui ka grupitööna.</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud kultuurimälestise juurde. Õppematerjali iga maakonna keskaja kohta leiab “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b (õpetaja valikul jõukohased ülesanded) Näidata piltidena tuntumaid keskaegseid</p>	<p>Ettekanne: individuaalselt või grupis teha lühiettekanne ühest keskaja kirikust (pildid, tähtsus, eripärad jne).</p> <p>Ristsõna koostamine ja lahendamine.</p> <p>Teadmiste kontroll: õpitud teemade ja olemasoleva läbi lahendatud materjali põhjal küsimustele vastamine.</p>

			<p>kirikud - mis riigis asuvad, võrrelda kirikute eksterjöõri - erinevused, sarnasused.</p> <p>Vaatlus või lühiuurimus: kas, kus ja kuidas religioon ümbritseb õpilase kodukanti (keskkonda, kus õpilane viibib) ja dokumenteerida plakati, esitlusena vms vormis. Püüda leida seos/seoseid keskajaga.</p>	
<p>ÕPILANE:</p> <p>Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.</p> <p>Kirjeldab keskaja inimese eluolu ja tegevusalasid kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat.</p>	<p>Keskaja inimese eluolu ja tegevustega seotud teemad ja mõisted.</p> <p>Tänapäeva ja keskaja ühiskonna võrdlus ja arengud.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>digipädevus - internetist vajaliku info otsimine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - grupis töötamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>elukestev õpe ja karjääri kujundamine - keskaegsed ametid.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>loodusõpetus - Eesti keskaegsete linnade ja hansalinnade märkimine kaardile.</p> <p>eesti keel ja kirjandus - lühijutu koostamine.</p> <p>käsitöö ja kodundus - keskajale omase toidu valmistamine.</p> <p>muusika – keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.</p>	<p>Videode vaatamine: keskaegne linn, Eesti keskaeg https://www.youtube.com/watch?v=ORfLgV6jpig ja https://www.youtube.com/watch?v=QhyUI3H2qqA</p> <p>Ideekaart: keskaegne linn; õpilased kannavad videos nähtud märksõnad skeemile.</p> <p>Töö kaardiga: kaardile märgitakse Eesti keskaegsed linnad ja eraldi värviga hansalinnad.</p>	<p>Kujutusülesanne: koostab jutukese etteantud märksõnade abil. Pealkirjastab oma jutukese.</p> <p>Töö kaardiga: kaardiülesanded, kus on etteantud küsimused.</p> <p>Kujutlevad ennast keskajal elanud isiku rolli. Võivad lahata nt mõnda keskajal olnud probleemi linnas või maal.</p>

			<p>Lühijutu koostamine: Tallinna keskaegse linna kaardi põhjal lühijutu koostamine, kus ette on antud lausete algused.</p> <p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses, mis on seotud keskaja temaatikaga.</p> <p>Võrdlev tabel: mis olid linna ja maaelu head ja halvad pooled.</p> <p>Keskaja muusika kuulamine ja selle võrdlemine tänapäeva muusikaga</p>	
--	--	--	---	--

Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil

Teema olulisus

Suurema osa ajaloost on peetud sõjalist jõudu ainsaks riikidevaheliste tülide lahendamise vahendiks. Inimkonna tuhandetesse aastatesse ulatuvas ajaloos on inimesed sõdinud tunduvalt rohkem, kui elanud üksmeeles. Ajaloos on nii lühiajalisi sõjalisi kokkupõrkeid, mis on kestnud mõned päevad ja nädalad, kuid ka kümneid aastaid väldanud sõdu. Sõjad on hävitanud suuri riike ja sünnitanud uusi suurvõime. 16.-18. sajandil toimunud sõjad muutsid oluliselt Eesti poliitilist olukorda. Kõige paremini kajastavad neid muutusi ajalookaardid. Kujundatakse oskust orienteeruda ajas ja töötada allikate ja kaardiga, õpitakse tundma isikuid, kelle otsustel oli mõju Euroopa ja Eesti ajaloole, sh kodukandile.

<p>ÕPILANE: Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos.</p> <p>Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.</p> <p>mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost.</p> <p>Nimetab ajalooliseid isikuid ja miks nad on ajaloos olulised</p>	<p>Rahvaarvu tõus ja langus. Teemasse puutuvad isikud: Karl XII, Ivan IV, Peeter I. Kadrioru loss Liivi sõda Põhjasõda</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - leiab ja sõnastab infot erinevate allikate, ajaloolise kaardi, graafikute abil. Nt graafikute põhjal Eesti rahvaarvu languse ja tõusu põhjuste ja tagajärgede sõnastamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - Rootsi kuninga Karl XII ja Vene keiser Peeter I seos Eestiga.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: kirjandus - legendid ja lood Karl XII-st ja Peeter I-st. kunstiõpetus - analüüsitakse pilte valitsejatest Ivan IV Karl XII, Peeter I. Kadrioru loss. geograafia - kontuurkaardi täitmine, sõjakäigu kohta lausete sõnastamine kaardi põhjal. matemaatika - statistiliste andmete analüüs Eesti rahvaarvu muutuste kohta</p>	<p>Töö allikaga: sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine Liivi sõda: https://learningapps.org/10136798</p> <p>Töö tekstiga: kava koostamine Põhjasõja kohta.</p> <p>Piltide analüüs: Kirjeldatakse Ivan IV, Karl XII-t, Peeter I.</p> <p>Ajatelg: rühmatöö ajateljega. Õpilased paigutavad teljele valitsejatega seotud sündmused. Oluline on, et sündmused oleksid õiges ajalises järjekorras. Teljele saaks kanda ka pilte.</p> <p>Empaatiatülesanne: õpilased kujutlevad, et nad on ühe suure riigi valitsejad ja arutlevad, miks soovivad valitsejad ühiskonnas ümberkorraldusi teha.</p>	<p>Sündmuste järjestamine ja ajajoonele kandmine. Viib kokku sõja põhjused ja tagajärjed, valitsejad.</p> <p>Töö kaardiga: võrdleb Liivi sõja järgset ja Põhjasõja järgset kaarti ning sõnastab järeldusi.</p>
---	--	--	--	--

Eluolu uusajal				
<p>ÕPILANE:</p> <p>Toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.</p> <p>Kirjeldab inimeste eluolu minevikus.</p> <p>Teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust, leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid.</p>	<p>Elukeskkonna areng ja eluolu uusajal.</p> <p>Läänemaa lugude sidumine õpitava ajastuga.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - võrdlevate ülesannete kaudu analüüsisioskuse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - omakultuuri väärtustamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel - kirjaliku ja suulise eneseväljendus oskuse arendamine.</p> <p>kunstiõpetus - rehielamu ja/või mõisakompleksi joonistamine.</p>	<p>Õppekäik/virtuaal- tuur: 1) talurahva eluolu oma kodukoha muuseumi näitel või; 2) Vabaõhumuuseumi külastus.</p> <p>Venni diagramm: õpetaja annab talupoja rehielamu ja tänapäeva elamu pildid ning õpilane nimetab tunnused, mis iseloomustavad vana aja ja tänapäeva inimese elamist (võrrelda saab ka talupoja ja mõisniku elamut).</p> <p>Pildianalüüs: võrreldakse rahvariideid ja tänapäeva riideid – erinevate riiete otstarve, rahvariided tänapäeval.</p> <p>Ideekaart: rahvakalendri tähtpäevad tänapäeval ja vanasti – mida tähistame siiaamaani ja mis tähtpäevad on juurde tulnud.</p>	<p>Suuline arutelu ja märksõnade abil lühijutu kirjutamine.</p> <p>Loovkirjutust hinnates lähtutakse konteksti asjakohasest kirjeldusest.</p> <p>Paaristöö. Õpilased jutustavad teineteisele, mida nad vana aja elamute ja toidu kohta teada said. Ühiselt panevad nad kirja viis märksõna, mida esitlevad kaasõpilastele.</p> <p>Õpilased joonistavad plakati, millel kujutavad tänapäeva inimest ja vana aja inimest. Nad selgitavad, mis riideid inimesed kannavad, mis tähtpäeval neid riideid kanda võiks/võis.</p>
Kool vanal ajal				

<p>ÕPILANE:</p> <p>Kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis.</p> <p>Kirjeldab hariduse andmist minevikus; leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid.</p>	<p>Haridus tänapäeval ja vanal ajal. Teemaga seonduvate mõistete õppimine.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: suhtluspädevus - selge ja asjakohane eneseväljendus.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: elukestev õpe ja karjääri planeerimine - hariduse olulisus vanasti ja tänapäeval.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel - suulise eneseväljendusoskuse arendamine.</p>	<p>Venni diagramm: erinevused ning sarnasused – tänapäeva ja vana aja hariduses (õppeained, õppeaasta pikkus, kes koolis käisid jne).</p> <p>Mälestuste kogumine ja võrdlus: õpilased küsivad oma vanematelt ja/või vanavanematelt nende kooliaja kohta ning teevad võrdleva tabeli.</p>	<p>Suuline arutelu. Vana aja ning tänapäeva kooli võrdlus: mis on sarnast ja mis on erinevat. Õpilased jutustavad, mida uut teada said, mis tundus huvitav ja mis üllatas ning miks on haridus tähtis tänapäeval.</p> <p>Õpilased jutustavad ja/või kirjutavad sellest, mida vanemad neile oma kooliajast rääkisid.</p>
--	--	--	--	---

<p>Rahvuslik ärkamisaeg</p>				
<p>ÕPILANE:</p> <p>Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos.</p> <p>Teab, kes olid Johann Voldemar Jannsen, Lydia Koidula, Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos.</p> <p>Kirjeldab tähtsamaid ärkamisaja sündmusi.</p>	<p>Rahvuslik ärkamisaja olulisus. Isikud: Johann Voldemar Jannsen, Lydia Koidula, Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt</p> <p>Ärkamisaja olulisemad sündmused.</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: kultuuri- ja väärtuspädevus - kultuuripärandi väärtustamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - info kogumine internetist, näituselt vmt.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: kunstiõpetus - kunst rahatähtedel. muusika - “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” kuulamine, kaasa laulmine.</p>	<p>Pildianalüüs: Tegelased Eesti kroonilt: Hurt, Koidula, Jakobson.</p> <p>Eesti kroonide olemasolul tuua need kooli, näidata ekraanilt (Eesti krooni pangatähed: https://www.eestipank.ee/sularaha/krooni-pangatahed)</p> <p>Töö piltidega:</p>	<p>Töö piltidega. Hinnatakse õpilase oskust nimetada ärkamisaja tegelasi ja põhjendada nende olulisust kultuuriloos.</p> <p>Arutelu ja/või lühijutu kirjutamine: “Mida tähendab minu jaoks olla eestlane?”</p>

<p>Nimetab mõnda kodukohaga seotud isikut ja/või sündmust.</p>			<p>Eesti kroonide visuaalid. Õpilane märgib, kes ja miks on kroonil (olulisus kultuuriloos).</p> <p>Mõistekaart: mis oli rahvuslik ärkamine?</p> <p>Kuulamine: “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm”</p>	
<p>Eesti iseseisvumine</p>				
<p>ÕPILANE: Nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid.</p> <p>Kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost.</p> <p>Teab, kes olid Konstantin Päts, Konstantin Konik ja Jüri Vilms ja põhjendab nende olulisust</p> <p>Teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik.</p>	<p>Eesti Vabariik – välja kuulutamise aeg ja koht.</p> <p>Isikud: Konstantin Päts, Konstantin Konik, Jüri Vilms.</p> <p>Rahvussümboolika: lipp, vapp, hümn, nominaalid</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: kultuuri- ja väärtuspädevus - Eesti iseseisvus ja olulisus eestlastele; ajaloolised isikud, esimene Eesti president.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö infoallikatega.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine, jutu koostamine. muusika - Eesti Vabariigi riigihümn, kuulamine ja kaasa laulmine.</p>	<p>Töö tekstiga: õpetaja annab ette ülevaate Eesti iseseisvumisest ja küsimused, millele vastata.</p> <p>Faktipüramiid: koos pannakse kirja olulisemad märksõnad iseseisvumise kohta.</p> <p>Pildi- ja kuulamisülesanne: rahvussümboolika (lipp, vapp, hümn, nominaalid jne).</p>	<p>Õpilane kirjutab lühikese jutu, mida tähendab tema jaoks Eesti riik ja et Eesti on iseseisev riik (õpetaja annab jutukese kirjutamiseks ette märksõnad või suunavad küsimused). Jutu pealkirjastab õpilane ise</p> <p>Valikvastustega test.</p> <p>Ristsõna koostamine Eesti iseseisvumise ja sellega seotud inimeste kohta.</p>

Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel				
<p>ÕPILANE:</p> <p>Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos.</p> <p>Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost.</p> <p>Teab Vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos.</p> <p>Teab, kes oli Jaan Poska ja põhjendab tema olulisust.</p> <p>Selgitab Tartu rahu tähtsust.</p>	<p>Maailma ja Eesti ajaloo võrdlemine.</p> <p>Olulised isikud ja sündmused: Vabadussõda Tartu Rahu Jaan Poska</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - leiab ja sõnastab infot ajaloolise kaardi abil</p> <p>kultuuri- ja väärtuspädevus - väärtustab Vabadussõjas kätte võidetud vabadust; mõistab, et sellel oli oma hind ning seda tuleb hoida.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - vabatahtlikud Vabadussõjas (nt koolipoisid, Soome vabatahtlikud).</p> <p>tehnoloogia ja innovatsioon - mõistab tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid (sõjatehnika areng, soomusrongid, kuulipildujad jne).</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>loodusõpetus - leiab ajalookaardilt infot.</p>	<p>Töö tekstiga: teksti põhjal sõja põhjuste ja tagajärgede sõnastamine, oluliste sündmuste väljatoomine.</p> <p>Erinevad ülesanded kaardiga - sõja alguse, oluliste lahingute leidmine, kontuurkaardile kandmine, Tartu rahu järgse ja tänapäevase Eesti kaardi võrdlemine.</p> <p>Ajatelg: Vabadussõja alguse ja lõpu ning oluliste lahingute dateerimine, ajateljele kandmine.</p>	<p>Ristsõna - õpilased koostavad ise ristsõna Vabadussõja kohta.</p>
<p>ÕPILANE:</p> <p>Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos.</p> <p>Kirjeldab üldist eluolu ja kultuuri, toob näiteid.</p>	<p>Ajalooalaste küsimuste koostamine</p> <p>Lühikokkuvõtted nimekatest kultuuritegelastest kahe maailmasõja vahel</p> <p>Isikud: Paul Keres, Kristjan</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>väärtuspädevus: õpilane väärtustab ja tajub seost oma rahva kultuuripärandiga, väärtustab loomingut ja kujundab ilumeelt.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet - Eesti kultuur ja kultuuritegelased kahe maailmasõja vahel.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse</p>	<p>Ajalooalaste küsimuste koostamine lõikude kohta, paariline vastab või küsitakse klassikaaslastelt.</p> <p>Lühikokkuvõtted nimekatest kultuuritegelastest kahe maailmasõja vahel, nt padlet keskkonda või seinalehele</p>	<p>Õpilased koostavad illustreeritud seinalehe oluliste arengute kohta erinevates valdkondades.</p> <p>Teemantluuletus. Võib ette anda nimed, kelle kohta tuleb kokkuvõttev luuletus koostada.</p>

	Palusalu, Anton Hansen Tammsaare, Eduard Wiiralt, Marie Under, Kristjan Palusalu jne.	arendamine. ühiskonnaõpetus: inimene kui ühiskonna liige ning osaleja ühiskonnaelus.	Ajajoon: ajajoonele kantakse isikute tegutsemise aeg (võib lisada pildid).	
Eesti ja Teine maailmasõda				
ÕPILANE: Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus. Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost. Toob näiteid, kuidas Teine maailmasõda mõjutas elu Eestis Teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole, toob näiteid oma perekonnaloost.	Teise maailmasõja sündmused Eesti ajaloos ja perekonnalugudes. Olulised isikud: Jossif Stalin Adolf Hitler Sündmused: MRP, juuniküüditamine, Nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon, Nõukogude okupatsioon	ÜLDPÄDEVUSED: kultuuri- ja väärtuspädevus - ühiskondlike ja üldinimlike väärtuste hindamine. LÄBIVAD TEEMAD: väärtused ja kõlblus - ühiskonnas üldtunnustatud väärtuste hindamine. AINEALANE LÕIMING: eesti keel - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine kunstiõpetus - piltide analüüs.	Filmianalüüs: õpetaja valikul vaadatakse lühikesi filmilõike. Mida filmides nähti? Missugused emotsioonid tekkisid? Mida õpilased teavad nendest sündmustest? Pildianalüüs: sõjapurustused Tallinnas. Õpetaja valib pildid, mille üle arutletakse (sõda ja selle mõju, tagajärjed).	Ajajoon koostamine (MRP, juuniküüditamine, Nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon, Nõukogude okupatsioon). Töö pildiga: tunneb ära, kes olid Stalin ja Hitler ja teab nende mõju Eestile. Intervjuu lähikondsega ja lugude jagamine klassis, arutelu.
Nõukogude aeg				
ÕPILANE: Toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus.	Uurimus kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või perekonna	ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - lahendada iseseisvalt etteantud ülesanne. suhtluspädevus - vestluse/intervjuu läbiviimine.	Vestlus/intervjuu: õpilased uurivad kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või	Esitlus: plakati esitamine. Esemed, mis kodust kaasa võeti, ja lood, mida kodus kuuldi

<p>Toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised: iseloomustab erinevatest valdkondadest ENSV eluolu.</p> <p>Toob näiteid ja teab mõnda lugu oma perekonnaloost ENSV ajal</p> <p>Teab ja tunneb kodukohaga seotud paiku, isikuid</p>	<p>tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne).</p> <p>Teha lühiettekandeid nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste kohta (õpetaja võib anda valiku ette, võimalusel esitleda kodukandiga seotud isikuid).</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: tehnoloogia ja innovatsioon - nõukogudeaegsed esemed ja nende vasted tänapäeval. kultuuriline identiteet - nõukogude aeg kui eesti kultuuri osa.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - küsimuste moodustamine ja vestluse läbiviimine. matemaatika - esemete paigutamine ajaliselt õiges järgnevuses. loodusõpetus - metsavennapunkrid - seos looduskeskkonnaga.</p> <p>SEOS LÄÄNEMAAGA: Erinevate paikade külastamine, mis on ENSV seisukohast olulised.</p>	<p>perekonna tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne). Kirjalikult või salvestada vestluse/intervjuu. Eelnevalt ette valmistada küsimused intervjuuks/vestluseks.</p> <p>Nõukogudeaegne ese: Õpilased toovad võimaluse korral kooli kaasa ühe eseme, mis on pärit nõukogude ajast. Teavad eseme lugu. Rühmatöö: õpilased esitlevad eset ning teevad kokkuvõtva plakati esemetest ja kodus räägitud lugudest. Esitluse võib teha ka digitaalselt.</p> <p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses olemasse paika, mis seostub ENSV ajaga. Miks oluline? Mis on tähtsus? Kuidas säilinud? Mis lugusid paiga kohta teatakse? Perekonnaloos uurida</p>	<p>nõukogude aja kohta.</p> <p>Viktoriin õpitud teemade kohta.</p> <p>Meetod “lumepall” - pannakse paaris või gruppides kirja kõik mõtted, mis meenuvad õpitud teema kohta. Seejärel paaris või grupis lühikese kokkuvõtte koostamine märgitud mõtete põhjal.</p> <p>Lühiettekannete tegemine isikute kohta.</p>
---	---	---	---	--

			<p>metsavendluse kohta.</p> <p>Teha lühiettekandeid nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste kohta (õpetaja võib anda valiku ette, võimalusel esitleda kodukandiga seotud isikuid).</p>	
Iseseisvuse taastamine				
<p>ÕPILANE: Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.</p> <p>Teab, kes oli Lennart Meri selgitab tema olulisust.</p> <p>Teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks, oskab nimetada mõnda iseseisvumise taastamisega seotud sündmust.</p>	<p>Eesti taasiseseisvumise võimalikkus ja põhjused, sellega seotud sündmused.</p> <p>Olulised isikud ja sündmused: Lennart Meri, Balti kett</p> <p>Isamaaliste laulude kuulamine</p>	<p>ÜLDPÄDEVUS: digipädevus - oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks. õpipädevus - iseseisvalt ülesande lahendamine, nt kui vaja uurida mälestusi.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: väärtused ja kõlblus - perekonna esemete ja piltide ajalooline väärtus. kultuuriline identiteet - iseseisvuse taastamine kui rahva kultuurimälu osa.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - mälestuste jutustamine klassikaaslastele. muusika - laulva revolutsiooni lugude kuulamine ja nende sisu üle arutlemine.</p>	<p>Pildianalüüs: vaadatakse Tallinna lennujaama pilti. Kelle nimega lennuväli seostub?</p> <p>Ideekaart: loetakse teabeteksti Lennart Meri kohta (valju häälega). Koostatakse ideekaart Lennart Meri kohta.</p> <p>Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine (küsimuste algused ette anda).</p> <p>Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile</p>	<p>Esitlus: mälestuste jutustamine ning piltide ja esemete näitamine kaasõpilastele.</p> <p>Iga õpilane kirjutab Lennart Meri pildi juurde, mida ta sellest isikust teab.</p> <p>Viktoriin iseseisvuse taastamise kohta.</p> <p>Küsimuste moodustamine õpitud teema kohta. Kaaslane vastab küsimustele. Küsisõnad on etteantud. Võib anda kasutada näiteks materjale, mis on koondatud õpimappi.</p>

			<p>ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal. Mälestuste kogumine: kas on peres kedagi, kes Balti ketis osales? Uurida perekonnalugu ja pilte antud sündmusega seoses.</p> <p>Isamaaliste laulude kuulamine. Näiteks "Ei ole üksi üksi maa" - õpetaja selgitus, miks see laul ja kuidas on seotud fosforiidisõjaga; arutleda klassis, kuidas seostub iseseisvuse taastamisega.</p> <p>Lünkteksti täitmine iseseisvuse taastamise kohta, märksõnad on etteantud.</p>	<p>Ristsõna koostamine ja lahendamine.</p> <p>Aliase või Kuldvillaku tüüpi mängude koostamine/mängimine.</p>
--	--	--	--	--

6.klass

Muinaaeg ja vanaaeg

Muinaaeg

Teema olulisus: Muinasajal hakkasid inimesed üle minema toidu korjamiselt ja jahipidamiselt põllumajandusele. See oli niivõrd oluline muutus, et seda nimetatakse põllumajanduslikuks revolutsiooniks. See võimaldas saaki suurendada ja tekkisid püsiasulad, mis viis tsivilisatsioonide tekkimiseni. Muinasajal tehti suuri edusamme tööriistade ja tehnoloogia valdkonnas. Näiteks võeti kasutusele metallid. Muinaaegne ühiskond

oli sõltuv looduslikest ressurssidest ning inimesed pidid neid ressursse hoolikalt kasutama ja jälgima, et neid ei ammendataks. See on meile väärtuslikuks õppetunniks, kuidas ka tänapäeval jätkusuutlikult kooskõlas loodusega eksisteerida, hoida keskkonda enda ümber ja olla teadlik tarbija. Muinasaja käsitlemisel kinnistatakse õpilase oskust orienteeruda ajas, tunda ja kasutada kontekstis ajaloomõisteid, näha põhjuse-tagajärje seoseid, arendada erinevaid õpioskusi (nt analüüsiõskus) jne. Eesti ning kitsamalt kodukoha ajaloo tutvumine loob käsitletavate teemade ja paikadega isikliku seose.

6.KLASS AJALUGU				
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
<p>ÕPILANE: Teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajaloo perioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut</p> <p>Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt</p>	<p>esiaeg ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: matemaatikapädevus -kasutab matemaatikale omaseid sümboleid ja meetodeid. õpipädevus - ajajoon kui oluline ajalooalane mõiste, selle kasutamine. digipädevus - koostab digivahendite abil ajajoone</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - analüüsiõskuse arendamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: matemaatika - aja mõõtmine: arvtelje koostamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud?</p>	<p>Töö ajajoonega: ajaloo jagamine on tinglik. Mineviku uurimise ja mõistmise lihtsustamiseks jagatakse ajalugu perioodideks (sedelid, mida saab järjestada, asetada ajajoone peale); sajandite määramine ja ajajoonele kandmine.</p> <p>Töö erinevate allikatüüpidega: ajalooalli kate liigitamine, nt õigesse lahtrisse kas sedelitena või digitaalse harjutusena.</p>	<p>Joonistab ajajoone, kannab sellele aastaarvud. Arvutab, palju aega on mingist sündmusest möödunud. Määrab sajandi ja aastatuhande Rooma ja araabia numbreid kasutades.</p> <p>Joonistab oma elu ajatelje ning kirjutab iga eluaasta kõrvale need sündmused, mida peab oma elus tähtsaks. Leiab kõrvale sündmusi Eesti või maailma ajaloost.</p> <p>Järjestab ajaloo perioode, paigutab sündmused</p>

				õigesse ajalooperioodi.
<p>ÕPILANE:</p> <p>Toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.</p> <p>Kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis.</p> <p>Nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest</p> <p>Kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid seletab ja kasutab mõisteid kontekstis</p>	<p>Inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, küttimine ja korilus</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>Õpipädevus – õpilane kasutab õpitud tekstiloomes.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - analüüsiioskuse arendamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arendamine.</p> <p>usundiõpetus - maailma religioonide tekkimine</p>	<p>Pildiülesanne: tuua välja igale muinasaja perioodile tehnoloogiline uuendus ning mõtestada koos õpilastega, miks see oli oluline ja mida endaga kaasa tõi.</p> <p>Näidata kivist, pronksist ja rauast esemeid ning neid võrrelda. Arutada, mis on ühe või teise materjali plussid ja miinused.</p> <p>Pildianalüüs: pilt Eesti esimeste elanike asula paikadega, kuid pildil esineb vigu. Tuleb märkida asjad, mida 8000–9000 aastat tagasi siin elanud inimestel veel ei olnud.</p> <p>Ajajoone koostamine muinasaja perioodidest (ajajoonele võib kanda ka tähtsamad avastused/leiutised).</p>	<p>Õpilane valib ühe muinasaja perioodi ja koostab lühijutu.</p> <p>Pildianalüüs: leiab pildilt üles esemed, mis ei sobi muinasaega.</p> <p>Seoste loomine: käsitletud teemade raames anda ette märksõnad ja õpilane peab ajastule kohaselt lahti seletama selle tähtsuse (miks oli oluline, mis muutus jne).</p>
Muinasaeg Eestis				

<p>ÕPILANE:</p> <p>teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi</p> <p>teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust</p> <p>kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu</p>	<p>Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalmed, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - oma teadmiste ja oskuste analüüsimine.</p> <p>suhtluspädevus - selge ja asjakohase eneseväljendus oskuse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet – õpilane teab, et eestlaste käitumislaid on ajaloos muutunud.</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - õppekäik teemaga seotud kohta kui füüsiline teabekeskond.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>kunstiõpetus - õpilane illustreerib oma teadmiste põhjal eestlaste eluolu muinasajal.</p> <p>SEOS LÄÄNEMAAGA: Võimalus külastada erinevaid muinasajaga seotud paiku Läänemaal. Kutsuda külalistundi andma mõni kohaliku muinasajaga kursis olev ajaloolane (nt Mati Mandel)</p>	<p>Töö kaardiga (kontuurkaardi täitmine): kaardile kantakse Kunda Lammasmägi, Pulli asula. Lisaks kantakse kaardile õpilase kodukoht ja võimalusel tema kodukohaga seotud muinasaegne asulakoht ja inimasustuse tekkeage.</p> <p>Kristo Siig videote põhjal võrdleva tabeli täitmine: kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg - lühiiseloostus, peamised uuendused. Arutelu iga video vaatamise järel.</p> <p>Õppekäik kooli või kodukoha ümbruses.</p>	<p>Võrdlev tabel: elu muinasajal ja tänapäeval.</p> <p>Empaatiatülesanne: õpilane kirjutab lühijutu „Kui ma oleksin elanud muinasajal” ning illustreerib selle. Ülesande saab lahendada ka mõnes digikeskkonnas (Google Drive vms).</p> <p>Grupitöö: õppekäik kooli ümbruses või kodukohas. Teha gruppides seinaleht, nt teha ise pildid, kirjeldada mh ka muistise praegust olukorda.</p> <p>RATT/RAFT Pärast kodukoha muuseumi külastust saab kirjutada kokkuvõtte "Esimesed inimesed minu kodukohas"</p>
--	---	---	--	---

Teema olulisus:

Esimesed suured riigid tekkisid sooja kliimaga aladel üleujutavate jõgede orgudes, kus liikumine toimus peamiselt veeteede kaudu. Tänu üleujutustele oli muld viljakas ja sai tegeleda viljakasvatusega. Tekkis tööjaotus ning võrdsete inimeste kogukonnast eraldusid ajapikku teised ühiskonnakihid. Rahvaarvu kasvades oli vaja viljakat maad juurde saada. Selliste suurte tööde korraldamiseks – niisutuskanalite kaevamine, tammide ehitamine, ühiselt maa kaitsmine vaenlase eest – tekkisidki esimesed riigid ja võeti kasutusele kiri. Õpilasel kujuneb oskus orienteeruda ajaloolises ajas, oskus leida, analüüsida ning mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist, nt miks kujunesid tsivilisatsioonid just suurte jõgede ääres või miks võeti kasutusele kiri. Kujuneb oskus töötada ajalookaardiga ning täita kontuurkaarti.

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</p> <p>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust</p> <p>selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat,</p>	<p>tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - definitsioonikaardi koostamine, oma definitsiooni sõnastamine koos näidetega</p> <p>töötamine kaardiga - kontuurkaardile tsivilisatsioonide ja jõgede märkimine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>keskkond ja jätkusuutlik areng – tsivilisatsiooni tekkimine: arutletakse, mis tingimused olid soodsad, et esimesed tsivilisatsioonid tekkisid just jõgede äärde. Keskkonnast sõltusid inimeste tegevusalad.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>ühiskonnaõpetus - riigi tunnused (skeem riigi tunnuste kohta)</p>	<p>Töö kaardiga: esimeste tsivilisatsioonide paiknemine jõgede ääres</p> <p>Definitsioonikaardi koostamine mõiste TSIVILISATSIOON kohta (tunnused, näited, oma definitsiooni koostamine)</p>	<p>Esimeste tsivilisatsioonide kontuurkaardile kandmine</p> <p>Jõgede kokkuviimine õige kõrgkultuuriga.</p> <p>Oma definitsiooni sõnastamine definitsioonikaardi põhjal.</p>

Vana Indiat ja Vana Hiinat		loodusõpetus - Euroopa ja Aasia kaart, jõed.		
Mesopotaamia				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus</p> <p>teab, kes oli Hammurapi mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näiteid</p>	<p>Sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine, allikatöö: Hammurapi seadustekogu lugemine ja arutelu.</p> <p>matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus - ratta ja vankri leiutamine, astroloogia ja astronoomia tundmine, suured ehitised (tsikuraat, Babüloni rippuvad aiad, Ištari väravad)</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>keskkond ja jätkusuutlik areng – mesopotaamlaste oskus kasutada ära jõgesid kõrgkultuuri kujunemisel, leiutised, kiilkirja kasutuselevõtt</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>loodusõpetus - kaarditöö, looduslikud olud Lähis-Idas, maavarad, planeetide nimed</p> <p>ühiskonnaõpetus - mesopotaamlaste usund, linnriik kui ühiskonna valitsemise vorm</p> <p>eesti keel - küsimuste koostamine teksti põhjal ja neile vastamine, funktsionaalse lugemisoskuse arendamine (allikatöö)</p>	<p>Töö kaardiga - millised tänapäeva riigid asuvad muistse Mesopotaamia alal, jõed, looduslikud olud.</p> <p>Töö tekstiga - ajalooalaste küsimuste koostamine ja neile vastamine paarilisega</p> <p>Töö ajalooallikatega - Hammurapi seadustekogu</p> <p>Teemantluuletus võib teha nt tsikuraadi või jumalate kohta</p> <p>Monogramm kiilkirjas https://watsoneas.twoldblog.wordpress.com/2010/02/24/write-your-name-in-cuneiform-just-like-a-mesopotamian/</p>	<p>Töö kontuurkaardiga -, kontuurkaardile Mesopotaamia, jõgede, sumerite asula ja Babüloni linna märkimine</p> <p>Mõistete kasutamine - koostab etteantud mõistetega lauseid, kasutab mõisteid õiges kontekstis, lünktekst.</p> <p>Kirjeldab Mesopotaamia riikliku korraldust kasutades ajalookaarti ja pilte, toob näiteid leiutistest ja kultuurisaavutustest.</p>

Egiptus				
<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel</p> <p>tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias</p> <p>toob näiteid kujutavast kunstist, teab mõnda Egiptuse püramiide</p>	<p>Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüürus, palsameerimine, mummia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria</p> <p>Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon</p> <p>Egiptuse religioon ja jumalad</p> <p>Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutused</p> <p>meditsiinis, matemaatikas, astronoomias</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine.</p> <p>suhtluspädevus - asjakohase kirjaliku eneseväljenduse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikkuse inimeseks, Vana-Egiptuse kultuuripärand kaasajal.</p> <p>väärtused ja kõlblus - orjapidamine antiikajal ja inimelu väärtus tänapäeval.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine.</p> <p>kunstiõpetus - Egiptuse teemalise pildi joonistamine.</p>	<p>Töö piltidega: õpilane märgib, kes on pildil: Thutmosis III, Ramses II ja Tutanhamon.</p> <p>Ühenda paarid: viia kokku valitseja ja selgitus tema kohta.</p> <p>Lühiettekanded paaris- või gruppitööna Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutustest (õpetaja annab ette suunavad märksõnad ja/või küsimused).</p> <p>Töö tekstiga, paaristöö: õpilane loeb teksti, esitab teksti kohta küsimused (küsisõnad ette anda), teine õpilane vastab küsimustele ja esitab oma vastused paarilisele.</p> <p>Ristsõna koostamine.</p> <p>Joonistada Vana-Egiptuse teemaline pilt ja õpilane kirjeldab lühidalt, mida kujutas, miks just nii kujutas. Lühijutt “Kui ma elaksin Vanas Egiptuses”</p> <p>Kaarditöö: Egiptus,</p>	<p>Lühiettekande tegemine ja esitlemine Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutuste kohta.</p> <p>Avatud materjalide põhjal küsimustele vastamine.</p> <p>Viktoriin Vana-Egiptuse teemadel piltide põhjal.</p> <p>Lühijutu koostamine.</p> <p>Kaardi põhjal küsimustele vastamine.</p> <p>Arutlemine klassis Vana-Egiptuse ühiskonna ja tänapäeva ühiskonna erinevuste ja sarnasuste üle.</p> <p>Ajajoone koostamine: isikute kandmine ajajoonele.</p>

			<p>Niilus, olulisemad paigad Vana-Egiptuses, püramiidide asukohad.</p>	
<p>Vahemere idaranniku kõrgkultuurid: Foiniikia, Iisraeli ja Juuda riik</p>				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</p> <p>teab, et foiniiklased head meresõitjad, võtsid kasutusele tähestiku</p> <p>teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon</p> <p>teab, mis on Vana Testament</p>	<p>Tähestik, meresõitjad, Kartaago</p> <p>Ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>kultuuri ja väärtuspädevus - suhtume lugupidavalt teistesse kultuuridesse, juutide usk, kultuur ja riiklus, foiniiklased leiutasid tähestiku</p> <p>õpipädevus (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine, allikatöö: Vana Testament, kümme käsku, lugemine ja arutelu.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>väärtused ja kõlblus - õpilane tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid (kümme käsku ja nende tähendus)</p> <p>kultuuriline identiteet - kujundatakse õpilase arusaamist kultuuride mitmekesisusest, kultuuril ja religioonil on inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana oluline roll</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>loodusõpetus - kaarditöö, looduslikud olud Lähis-Idas, maavarad, purpurpunase värvi saamine</p> <p>ühiskonnaõpetus - judaism, Iisrael. Kaubandus jõukuse alusena (Foiniikia jõukad kaubalinnad)</p>	<p>Töö kaardiga: Foiniikia, Kartaago ja Iisraeli asukoht.</p> <p>Töö tekstiga: ajalooalaste küsimuste koostamine ja neile vastamine.</p> <p>Mooses https://sites.google.com/view/isikulood/mooses?authuser=0</p> <p>Taavet https://sites.google.com/view/isikulood/taavet?authuser=0</p> <p>Juutide ja egiptlaste usu võrdlemine</p> <p>Töö allikaga: Vana Testament, kümme käsku</p>	<p>Foiniikia kohta tõeste väidete leidmine https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3445</p> <p>Iisraeli riik ja rahvas https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3728</p> <p>Sündmuste järjestamine Iisraeli ajaloos https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3463</p> <p>Kaarditöö https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3538</p>
<p>Vana-India ja Vana-Hiina</p> <p>Teema olulisus:</p>				

Vana-India ja Vana-Hiina kuuluvad maailma vanimate kõrgkultuuride hulka. Sealt on pärit mitmed teadmised ja leiutised, mida igapäevaelus kasutame. Tänapäeva Hiina Rahvavabariik ja India Vabariik on maailma suurima rahvaarvuga riigid ning avaldavad olulist mõju maailma majandusele ja poliitikale. Hiina ja India ajaloo, kultuuri ning religiooni tundmine aitab kaasa avara silmaringiga tolerantse maailmakodaniku kujunemisele, kes väärtustab kultuurilist mitmekesisust.

<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas.</p> <p>teab, et Vana-India ja Hiina kõrgkultuurid tekkisid suurte jõgede äärde</p> <p>teab, mis on kastisüsteem toob näiteid India ja Hiina avastustest ja leiutistest mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid, mida ei</p>	<p>India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisriigi algus, Hiina müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>kultuuri- ja väärtuspädevus - peab lugu Vana India ja Hiina kultuurist ja religioosetest tõekspidamistest, panusest maailma kultuurilukku.</p> <p>õpi- ja suhtluspädevus – töötab rühmas, võtab vastutuse oma ülesande tegemisel, otsib infot, sõnastab olulise, jagab kohustusi, suhtleb rühmaliikmetega viisakalt.</p> <p>enesemääratluspädevus – õpilane reflekteerib õpitud, mis õnnestus hästi, mida peab veel harjutama</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet – õpilane väärtustab kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis</p> <p>tehnoloogia ja inovatsioon - väärtustab Hiinas ja Indisas kasutusele võetud leiutisi ja innovatsiooni</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arendamine.</p> <p>kunstiõpetus - postri või esitluse kujundamine</p>	<p>Rühmatöö: rühm jagab omavahel alateemad. Õpilane teeb oma alateema kohta illustreeritud kokkuvõtte ning õpib oma teemat teistele selgelt ja aru saadvalt selgitama.</p> <p>Rühmatöö hindamise juhend https://drive.google.com/file/d/1S4Ml6i36dH74BcJMSkIkoLxIz_pwOKY1/view</p> <p>Võib koostada plakati või slaidiesitluse etteantud hindamisjuhendi alusel.</p>	<p>Klassikaaslase tagasiside</p> <p>Esinenud rühm annab konstruktiivset tagasisidet hindamismudeli põhjal järgmisele ettekandjale (tõstab esile, mis on esitluses või plakatil hästi/õnnestunud jne).</p> <p>Näiteid hindamisjuhenditest:</p> <p>https://sites.google.com/view/sotsiaalopetajaraamat/hindamismudelid</p> <p>Esimesena võib tagasisidestada nt õpetaja või viimane rühm, kes esineb.</p>
--	--	--	--	--

ole õige hinnata tänapäeva kontekstis				
---------------------------------------	--	--	--	--

Vana-Kreeka ja Vana-Rooma

Teema olulisus:

Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajalugu, kultuur ning teadussaavutused on oluliselt mõjutanud inimeste arusaama meid ümbritsevast maailmast ning inimestevahelistest suhetest. Lääne kultuur ja lääneliku demokraatia põhimõtted pärinevad Vana-Kreekast. Kreeka filosoofid leiutasid tänapäeva teaduse ning Kreeka ajaloos peituvad lääne meditsiini juured. Rooma impeeriumis arenes välja võrdsusel ja õiglusel põhinev õigussüsteem. Paljud antiikaja tehnoloogilised saavutused (teedevõrk, akveduktid, termid) on aluseks tänapäeva tehnilistele lahendustele.

Antiikaja ajaloo õppimise kaudu kujundame kultuuriteadlikku inimest, kes tajub kultuuri rolli inimeste mõtte- ja käitumisladi mõjutajana ning selle muutumist ajaloo jooksul. See võimaldab näha paralleele mineviku ja tänapäeva vahel ning analüüsida põhjuse-tagajärg seoseid. Antiikajaloo kaudu puutub õpilane kokku uute mõistetega, mille tundmine ja kontekstis kasutamine laiendab õpilase oskussõnavara. Sõnavara rikkus on omakorda mõtlemise alus. Töötamine erinevate allikate ja kaartidega võimaldab arendada õpilase funktsionaalset kirjaoskust, oskust teha järeldusi, luua seoseid ning kriitiliselt hinnata erinevate allikate usaldusväärsust.

Vana-Kreeka

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Kreeta-Mükeene kultuur				
<p>ÕPILANE:</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos</p> <p>oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist</p>	<p>Balkani poolsaar, Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreeta, Ateena, Sparta, Knossos, Mükeene</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine.</p> <p>suhtluspädevus - asjakohase kirjaliku eneseväljenduse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet – õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks, kes teab, et antiikkultuuri juured peituvad Kreeta-Mükeene kultuuris.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine, sidusate lausete moodustamine..</p>	<p>Töö kaardiga: Interaktiivne kaart/seinakaart, kontuurkaart.</p> <p>https://learningapps.org/display?v=pezx3hqd323</p> <p>Magnetkaardid: õpilased leiavad õpetaja abiga tähtsamad märksõnad, mille alusel koostatakse koos teema kokkuvõtte.</p> <p>Kristo Siig video vaatamine 3-2-1 meetodi abiga.</p>	<p>Märgib kontuurkaardil Vana-Kreeka piirkonnad ja linnriigid.</p> <p>Täidab tabeli: Kreeta ja Mükeene võrdlus.</p> <p>Kasutab ühiskonna iseloomustamiseks õpitud asjakohaseid märksõnu. Õpetaja annab ette märksõnad, millest tuleb kokku panna loogiline ja sidus kokkuvõttev lause/laused.</p>
Kreeka linnriigid				
<p>ÕPILANE:</p> <p>teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi</p> <p>kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat</p>	<p>polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, Perikles, Kreeka-Pärsia sõjad (Maratoni lahing)</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - koostööoskuse arendamine, eriarvamustega arvestamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - analüüsioskuse arendamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p>	<p>Rühmatöö, Venni diagramm: Ateena ja Sparta võrdlus (sarnasused ja erinevused). Ristsõna, õiged/valed väited uute mõistete omandamiseks.</p>	<p>Täidab tabeli (Venni diagramm).</p> <p>Seletab ja kasutab õpitud mõisteid (nt kasutab mõisteid asjakohaselt jutu koostamisel).</p>

<p>toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised</p> <p>kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori</p>		<p>eesti keel - funktsionaalse lugemis- ja kirjaoskuse arendamine.</p>	<p>Rühmas või paaristööna Ateena/Sparta kohta esitluse koostamine, esitlemine</p>	<p>Esitluse koostamine vastavalt nõuetele (ette antud info abiga) ja selle esitluse ettekandmine.</p>
--	--	---	---	---

Vana-Kreeka kultuur ja teadus

<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist</p> <p>iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust</p>	<p>Homeros, eeposed “Ilias” ja “Odüsseia”</p> <p>Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud, 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras,</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>kultuuri- ja väärtuspädevus - seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet - õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks. Õpilane teab Vana-Kreeka kultuuril on suur mõju tänapäevale.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus- funktsionaalse lugemisoskuse arendamine ja küsimuste formuleerimine, nimede/terminite ortograafia. Eepos.</p>	<p>Ideekaardi koostamine õpetaja abiga või paaris/rühmatööna. Teemaga seonduvate märksõnade leidmine ja nende täiendamine näidete ja/või iseloomulike tunnustega. Tabeli koostamine, nt TTS-meetod (tean, tahan teada, sain teada). Töö tekstiga, nt häälega</p>	<p>Võrdlev tabel: antiikaja ja tänapäeva olümpiamängude sarnasused ja erinevused.</p> <p>Etteantud märksõnade põhjal olümpiamängude kohta lühijutu kirjutamine.</p> <p>Vaasimaalide põhjal kreeklaste kultuuri</p>
---	--	---	--	--

<p>toob näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist</p> <p>püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole</p>	<p>Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles</p>	<p>kehaline kasvatus - olümpiamängud antiikajal ja tänapäeval.</p> <p>kunstiõpetus - oma igapäevaelust valitud seiga vaasimaalina kujutamine.</p>	<p>lugemine ja arutelu ning teksti kohta küsimuste koostamine ja koostatud küsimuste kaasõpilastele vastamiseks suunamine.</p> <p>Mäng: antiikolümpiamängude võistlusalad. Õpilased valivad ühe olümpiarõnga (võtta nt eri värvi hularõngad) ja seisavad selle sees. Õpetaja annab igale õpilasele sedeli, kus on antiikolümpiamängude erinevad alad. Kaks õpilast saavad sama ala. Õpetaja märguande peale tuleb õpilasel imiteerida saadud spordiala ja leida üles oma paariline.</p> <p>Spordiülekande kommenteerimine (podcast): õpilased on gruppides ja valivad üks antiikolümpiamängude spordiala, mille kohta salvestatakse spordiülekande kommenteerimine. Salvestamiseks võib kasutada www.vocaroo.com</p>	<p>(vaasimaal kui oluline ajalooallikas) kirjeldamine.</p> <p>Rühmatööna plakati koostamine Vana-Kreeka teadussaavutuste kohta, selle esitlemine.</p> <p>Podcasti lindistamine olümpiamängude kohta.</p>
--	---	---	---	--

Hellenism				
<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</p> <p>teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi</p> <p>teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest</p>	<p>Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaimet, nt Eukleides, Archimedes, Ptolemaios</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - (ajaloo)kaardiga töötamise oskuse arendamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet - hellenismiaja kultuurisaavutuste kaudu kultuuripärandi väärtustamine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>kunstiõpetus - vabal valikul hellenismiaja kultuurisaavutuse/vanaaja seitsme maailmaime kujutamine.</p>	<p>Töö kaardiga - Aleksander Suure vallutused.</p> <p>Pildiülesanne: tuua välja hellenismiaja olulisemad kultuurisaavutused.</p> <p>Võrdlev analüüs: Aleksandria ja Ateena linnaplaani võrdlemine.</p> <p>Videoanalüüs: Kristo Siigi video vaatamine ja video põhjal küsimuste koostamine.</p>	<p>Oskab näidata riigi laienemist hellenismi perioodil ja kasutab sobivaid märksõnu Aleksander Suure maailmariigi iseloomustamiseks.</p> <p>Rühmatöö. Õpilased koostavad esitluse hellenismiaja kultuuri- või teadussaavutuste kohta ning esitlevad seda. Ühine arutelu nende olulisuse üle.</p>

Vana-Rooma

Õpitlemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
-------------	-------------------	--	--	-----------

		Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine		
Rooma riigi tekkimine				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>paigutab ajatelejele ajaloosündmusi, kasutades õigesti ajaühikuid, lahendab ajateleje abil ülesandeid</p> <p>näitab kaardil: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos</p> <p>paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta</p>	<p>Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum, ladina keel, etruskid</p>	<p>ÜLDPÄDEVUS: kultuuri ja väärtuspädevus - lugupidamine teise kultuuri suhtes: legend Romulusest ja Remusest, pronksist emahunt Rooma linna sümbolina, ladina keel, millest kujunes sajanditeks Euroopas kirjakeel</p> <p>õpipädevus: kujundatakse oskust töötada kaardi, ajajoone ja tekstiga</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - Rooma kultuuri mõju teiste rahvaste ajaloole</p> <p>keskkond ja jätkusuutlik areng - Rooma linna teke Tiberi jõe kaldale, soo kuivendamine - foorum</p> <p>AINEALANE LÕIMING -</p> <p>loodusõpetus - Apenniini ps, Itaalia geograafiline asend ja loodusolud</p> <p>matemaatika - Rooma linna vanuse arvutamine, kuningate ajajärgu pikkus.</p>	<p>Töö kaardiga</p> <p>Töö pildiga - Tiberi jõe kaldal seitse küngast, Kapitolium ja foorum, pildi põhjal lausete moodustamine asula kujunemisest, lünkteksti täitmine.</p> <p>Ristsõna mõistete kinnistamiseks Rooma riigi tekkimise kohta https://learningapps.org/display?v=pbjt5d7i221</p> <p>Paaristöö (sobib refleksioonifaasi): sedelid märksõnadega, paarilised võtavad vaheldumisi sedeleid ning koostavad saadud märksõnaga lauseid.</p>	<p>Kontuurkaardi täitmine: õpilane kannab kaardile Itaalia ajalooga seotud olulised kohad või kirjeldab kaardi põhjal Itaalia geograafilist asendit.</p> <p>Lünktekst Rooma linna tekkimise kohta</p> <p>Jutu koostamine märksõnade põhjal. Nt Apenniini ps, Tiberi jõgi, Latiumi maakond, latiinid, ladina keel, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum</p> <p>Töö ajajoonega: kannab ajajoonele Rooma linna asutamise aasta legendi põhjal ning kuningriigi õpudaatumi.</p>

<p>selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: Kapitoorium, foorum, ladina keel</p>				
<p>Rooma vabariik</p>				
<p>ÕPILANE:</p> <p>kirjeldab ajaloo sündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust</p> <p>selgitab Rooma vabariigi riigikorda</p> <p>kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist</p> <p>teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks</p> <p>seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk</p> <p>teab, kes oli Caesar ja ja põhjendab tema olulisust</p>	<p>vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda</p>	<p>ÜLDPÄDEVUS:</p> <p>õpipädevus - küsimuste koostamine teksti kohta, kaaslaste intervjuerimine ja info edasirääkimine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet - Rooma kultuuri mõju teiste rahvaste ajaloole</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>loodusõpetus - kaart. Hannibali teekond üle Alpide</p>	<p>Töö tekstiga: häälega lugemine</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu Caesari https://sites.google.com/view/isikulood/julius-caesar?authuser=0 või</p> <p>Hannibali kohta https://sites.google.com/view/isikulood/hannibal?authuser=0</p> <p>Segipaistatud laused Puunia sõja kohta. Puunia sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine</p>	<p>EIS Lünktekst - Rooma vabariigi kujunemine https://eis.ee/kk.edu.ee/eis/laendamine/3226</p> <p>Õiged-valed väited Puunia sõdade kohta.</p> <p>Selgitab paarilisele, kes oli Julius Caesar ning millega on ta ajalukku läinud</p>

Eluolu Vanas-Roomas				
<p>ÕPILANE:</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas</p> <p>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>kirjeldab eluolu Rooma riigis</p> <p>teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, gladiaator ja kasutab neid õiges kontekstis</p>	<p>patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori, gladiaator</p> <p>Võrdlev tabel patriitside ja plebeide õiguste kohta</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - vastastikuse õpetamise meetod tagab, et kõik õpilased on kogu tunni vältel aktiivsed ja kujundavad tunni vältel mitmesuguseid olulisi oskusi (teksti lugemine, olulise väljatoomine, teistele oma teema õpetamine ning refleksioonifaasis õpitu meenutamine).</p> <p>kultuuri- ja väärtuspädevus - orjandusliku Rooma ühiskonna väärtused.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>väärtused ja kõlblus - õpilane mõistab, et orjanduslikus Roomas olid teistsugused väärtuspõhimõtted ning me ei saa neid hinnata.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - funktsionaalne lugemine, lühidalt olulise kirja panemine, selgesõnaliselt oma mõtete edasi andmine, st oma teema õpetamine.</p>	<p>Vastastikune õpetamine - eluolu teemal (erinevad ühiskonnakihid, perekond, kooliharidus, gladiaatorid).</p> <p>Ekspertühmad koostavad kaks küsimust, kus küsivad kõige olulisemat oma alateema kohta. Nende põhjal teeb õpetaja pärast kodurühmades õpetamist enesekontrollitesti õpilastele.</p>	<p>Õpilaste koostatud küsimustele vastamine teema lõpus, õpilane võib kasutada enda käsikirjalisi märkmeid.</p> <p>Lühijutu koostamine etteantud küsimuste abil: Üks päev Rooma linnas.</p> <p>EIS roomlaste eluolu https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3730</p> <p>Roomlaste riietus ja pere</p> <p>https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3308</p>
Kultuur ja religioon Vanas-Roomas				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised</p>	<p>templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, kristlus, Uus Testament, piibel</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>kultuuri- ja väärtuspädevus - seoste leidmine kultuuripärandi ja nüüdiskultuuri vahel.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p>	<p>Magnetkaardid uute mõistete õppimiseks materjalide põhjal</p> <p>Rühmatöö: materjalide</p>	<p>Venni diagramm: Vana-Rooma ja Vana-Kreeka kultuuri ja religiooni põhijoonte võrdlus</p>

<p>teab roomlaste usule iseloomulikke jooni mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos</p> <p>teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab temaolulisust kultuuriloos</p> <p>kasutab uusi mõisteid õiges kontekstis</p>		<p>kultuuriline identiteet - õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks. Õpilane teab Vana-Rooma kultuuril on suur mõju tänapäevale.</p> <p>keskkond ja jätkusuutlik areng - akveduktid, teede ehitus, termid, kanalisatsioon</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus- funktsionaalse lugemisoskuse arendamine ja küsimuste formuleerimine, nimede/terminite ortograafia.</p> <p>kunstiõpetus - plakati illustreerimine, arhitektuuriliste saavutuste kujutamine pildina.</p>	<p>põhjal lühikokkuvõtete koostamine Vana-Rooma kultuuri kultuuripärandist</p> <p>Plakati koostamine ja selle esitlemine Vana-Rooma kultuuripärandi kohta rühmas (nt ehitised, skulptuurid)</p> <p>https://sites.google.com/view/sotsiaalopetajaraamat/hindamismudelid?authuser=0</p>	<p>Plakati koostamine ja selle esitlemine Vana-Rooma kultuuripärandi kohta (nt ehitised, skulptuurid)</p> <p>https://sites.google.com/view/sotsiaalopetajaraamat/hindamismudelid?authuser=0</p>
Rooma keisririik				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</p> <p>teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajaloo perioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele</p> <p>paigutab ajateljele ajaloo sündmusi ja -</p>	<p>provintid, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - ajalookaardi abil teadmiste hankimine ja sõnastamine, ajajoone kasutamine orienteerumaks ajaloolises ajas, sündmuste jagamine Rooma ajaloo eri perioodidesse.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: väärtused ja kõlblus - õpilane mõistab, et orjanduslikus Roomas olid teistsugused väärtuspõhimõtted ning me ei saa neid hinnata tänapäeval harjunud vaatenurgast.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel - funktsionaalse lugemise kujundamine, küsimuste koostamine, selge eneseväljenduse arendamine.</p>	<p>Töö kaardi ja ajajoonega: Lääne- ja Ida-Rooma, provintsid, Konstantinoopol, hunnid rünnakusuunad, rahvasterändamine. Teksti abil võrdleva tabeli koostamine Lääne- ja Ida-Rooma iseloomulike tunnustega.</p> <p>Pimesikk Rooma ajaloo perioodide kordamiseks. Sobib</p>	<p>Ajajoone koostamine</p> <p>Kaardi abil keisririigi lõhenemise kirjeldamine ning Rooma keisririigi lagunemise selgitamine Suure rahvasterändamise ja hunnide pealetungi mõjul.</p>

<p>perioode, kasutades õigesti ajajuhikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda</p> <p>tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal</p> <p>teab, miks lõhenes Rooma keisririik</p> <p>teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust</p> <p>teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik</p>		<p>matemaatika - ajajoonele daatumite kandmine, Augustuse valitsemisaja arvutamine.</p>	<p>rühmatööks. Rühm saab osadeks lõigatud teksti ja sinna juurde kuuluvad illustratsioonid.</p> <p>Tekstiosad jaotatakse rühmeliikmete vahel, liikmed tutvuvad nendega põhjalikult ning kirjutavad välja iseloomulikud jooned või märksõnad.</p> <p>Pärast pannakse tekst tervikuks kokku.</p> <p>Klassi ühine projektitöö: Võib koostada ajajoone Vana-Rooma ajaloo kohta, kanda olulisemad daatumid, paigutada sinna sündmusi või pilte eri perioodidest, iseloomustada sündmusi/ pilte mõne lausega.</p>	
---	--	--	---	--

III kooliaste - ajalugu

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.

3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.
4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toimunud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajaloolast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos

III kooliastmes käsitletakse valitud näiteid keskajast, uusajast ja olulisemaid suundumusi lähiajaloos.

Õpilane:

- 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode; **7., 8., 9. klass**

- 2) nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid; **7., 8., 9. klass**
- 3) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; **7., 8., 9. klass**
- 4) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; **7., 8., 9. klass**
- 5) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; **7., 8. klass 9. klass**
- 6) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; **9. klass**
- 7) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; **7., 8., 9. klass**
- 8) selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu; **8., 9. klass**
- 9) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo; **9. klass**
- 10) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; **8., 9. klass**
- 11) võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal elukorraldust maal ja linnas; **7., 8., 9. klass**
- 12) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi; **9. klass**
- 13) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist; **9. klass**
- 14) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel; **7., 8., 9. klass**
- 15) teab demokraatia iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani; **9. klass**
- 16) iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel; **9. klass**

- 17) loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest; **8., 9. klass**
- 18) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest; **7., 8., 9. klass**
- 19) toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel; **7., 8., 9. klass**
- 20) analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; **7., 8., 9. klass**
- 21) teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; **7., 8., 9. klass**
- 22) iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval; 8. klass (19. sajandi poliitiliste liikumiste teke) **9. klass**
- 23) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval; **9. klass**
- 24) kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda; **9. klass**
- 25) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; **7., 8., 9. klass**
- 26) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist; **7., 8., 9. klass**
- 27) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; **7., 8., 9. klass**
- 28) selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja; **7., 8., 9. klass**
- 29) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; **7., 8., 9. klass**
- 30) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel; **7., 8., 9. klass**

31) selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud; **7., 8., 9. klass**

32) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega. **9. klass**

Ajalugu 7. klass

Keskaeg ja varauusaeg

Maailm keskajal 476–1492

Keskaja mõiste, üldiseloostus ja perioodiseerimine

Teema kaudu kujundatakse õpilasel oskust orienteeruda ajas, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist. Keskaja algust seostatakse enamasti antiikkultuuri hävinguga: Kreeka ja Rooma kirjanike ning filosoofide teosed unustati, lagunesid kuulsad Rooma teed, paljud Rooma-aegsed linnad kaotasid tähtsuse. Keskaja perioodi pikkuseks on u 1000 aastat, mis jagatakse selle paremaks mõistmiseks vara-, kõrg- ja hiliskeskajaks. Keskaja alguseks peetakse kokkuleppeliselt aastat 476, kui kukutati (saadeti riigist välja) viimane Lääne-Rooma keiser Romulus Augustulus. Kõrgkeskaeg oli rüütlikultuuri ning paavstivõimu hiilgeajaks, hoogustus kaubandus ning hakkasid taastekkima linnad, sinna mahuvad mitu sajandit kestnud ristsõjad. Hiliskeskaega jäävad silmapaistvad saavutused kultuuri vallas, nii trükikunsti leiutamine kui ka maadeavastuste algus.

7.KLASS AJALUGU				
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
ÕPILANE iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid	Keskaja mõiste Keskaja perioodiseering: vara-,	ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine.	Töö ajajoonega - kannab ajajoonele keskaja algust ja lõppu tähistavaid daatumeid. Võib	Ajaloopiltide mõtestamise järel kirjutab õpilane lühikokkuvõtte teemal

<p>ajalooperioode</p> <p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>nimetab sündmuse ja aastaarvu, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis nimetab keskaja kolm perioodi (vara- kõrg- ja hiliskeskaeg) ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist</p> <p>mõtestab ja sõnastab ajaloolise keskkonna kujunemist oma kodukohas, selgitab keskaegse muistise tähendust keskajal ja tänapäeval oma kodukohas (nt linnus)</p> <p>võrdleb Euroopat 5. ja 13. sajandil kaardi alusel</p>	<p>kõrg- ja hiliskeskaeg.</p>	<p>kultuuriline identiteet väärtustab keskaegseid ajaloomuistiseid oma kodukohas</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: keskkond ja jätkusuutlik areng – külmaperiood, kuidas keskkond muutus, suure rahvasterändamise tulemused Lääne-Euroopa jaoks.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: matemaatika - sündmuste paigutamine araabia numbritega ajajoonele.</p> <p>Kunst: kuidas kujutati inimesi, eluolu keskajal</p> <p>SEOS LÄÄNEMAAGA: Haapsalu Linnuse külastus</p>	<p>illustreerida perioodi iseloomustavate piltidega</p> <p>Töö tekstiga - täidab teksti põhjal tabeli nii Euroopas kui ka Eestis keskaja algust ja lõppu tähistavate sündmuste ja daatumitega.</p> <p>Õpilane kirjutab tekstist välja iga keskaja perioodi juurde nt kolm iseloomustavat joont; arutelu, mida see tähendab (kas see on pigem positiivne või negatiivne).</p> <p>Töö kaardiga – võrdleb Euroopat kaardi abil 5.-13. sajandil. Mis on muutunud?</p> <p>Võimalusel külastada keskaegset linnust või mõnda muud keskaja muistist.</p>	<p>"Sel aastal õpin ma ajalootunnis...."</p> <p>Oma definitsiooni koostamine keskaja kohta</p> <p>koostamine ühe konkreetse perioodi kohta (vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg)</p> <p>Keskajale iseloomulike tunnuste tundmine - tööleht: kirjuta iga keskaja perioodi taha, kas see kuulub vara- kõrg- või hiliskeskaega. Võib teha interaktiivses keskkonnas (LearningApps, Moodle)</p> <p>Nimetab esitlust jälgides, kas pilt võiks iseloomustada sündmust vara-, kõrg- või hiliskeskajast</p> <p>Töö ajalookaardiga: leiab ja nimetab erinevusi 5. ja 13. sajandi kaardil, nimetab riigid, mis 13. sajandist on püsinud tänapäevani, leiab 5 tänapäeva riik, mida 13. sajandil veel</p>
---	-------------------------------	--	---	---

				polnud.
<p>Seisused, läänikord ja eluolu</p> <p>Oluline on tajuda tänapäeva ja keskaja ühiskonna erinevusi, aga ka seda, mida väärtustame tänapäevani (nt mõtteid rüütlikoodeksist), institutsioonide erinevusi ja sarnasusi. Selle kaudu õpitakse võrdlema ja nägema seoseid, nt kiriku roll keskaja ühiskonnas ja kes täidab neid ülesandeid täna. Traditsioonilise käsitluse järgi on keskaegses ühiskonnas igal inimrühmal (seisusel) oma nimetus, ülesanne ja kindlad piirid, tegelikus elus kippusid piirid olema siiski üsna hägused. Oluline on mõista, et keskaegne inimene elas teistsuguses ruumijaotuses kui tänapäeva inimene. Tal polnud privaatsust. Õpilane püüab mõista keskaegse inimese maailmapilti ja selgitada, miks keskaegne inimene oli läbinisti usklik. Kui tänapäeval tajutakse nii mõningi kord karistamatuse tunnet, siis keskajal pole karistamatust, sest jumal näeb ja mäletab - see distsiplineeris. Keskaega iseloomustab lääni- ehk feodaalkord. Lään ehk feod oli maavaldus, mida valitsesid suurfeodaalid, kes läänistasid maad koos seal elavate talupoegadega edasi väikefeodaalidele. Läänisuhted rajanesid kahe inimese vahelistel vasallisidemetel ning kujunesid välja Frangi riigis Merovingide ja Karolingide ajal, levides hiljem üle Euroopa. Teema õppimise abil kujundatakse õpilasel oskust analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist. Õppija mõtlemisprotsesside arenemisel on oluline laiendada ajaloolist sõnavara. Ajalooliste mõistete tundmine ning kontekstis kasutamine on eelduseks analüüsioskuse kujundamisele, kus vastav sõnavara on mõtlemise aluseks. Õpilane vajab nähtuste kirjeldamiseks ja iseloomustamiseks termineid, mille tähendust peab ta tundma õiges kontekstis. Mõistetega tegelemiseks võiks kasutada mitmekesisist metoodikat.</p>				
<p>ÕPILANE:</p> <p>iseloomustab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded, selgitab jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis; iseloomustab läänikorda</p>	<p>läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feod, läänimees ehk feodaal, senjäär, vasall, läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia, turniir, linnus</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid - skeemi koostamine nt linnus, feodaalse hierarhia või rüütlite elu kohta,</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>kultuuriline identiteet - mõistab ja iseloomustab Jumala keskset rolli keskaja inimese maailmapildis</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p>	<p>Tabel keskaja seisuste ja nende ülesannete kohta teksti põhjal</p> <p>Rollimäng paarilisega: vasall ja senjäär – kirjeldad, kes sa oled ja mis on sinu õigused ja kohustused.</p>	<p>Laiendatud mõttekaart rüütlite elu kohta (illustreeritud).</p> <p>Võib teha ka digitaalselt https://simpl emind.eu/</p> <p>Rühmatöö käigus koostatud küsimustele</p>

<p>kasutab kontekstis mõistet senjäär ja vasall ja truudus, feodaal kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid.</p> <p>iseloomustab läänimeeste elulaadi;</p> <p>kirjeldab keskaegset linnust,</p> <p>iseloomustab rüütli ja aadlidaami, kirjeldab nende elu. Nt kirjeldab keskaegse rüütlikeisuse ideaale, võrdleb neid tänapäeva meesideaaliga, iseloomustab keskaegse aadlidaami ilu- ning käitumisideaali;</p>		<p>eesti keel - tekstist olulise leidmine ja selle arusaadavalt kaaslasele selgitamine</p> <p>kunst - illustreeritud mõttekaart rüütlike, aadlidaami või linnuste kohta.</p>	<p>Vastastikune õpetamine e siksak meetod: õpilased töötavad rühmades.</p> <p>Tekstiosad käsitletava alateema kohta (nt rüütlike elu või aadlidaami elu).</p> <p>iga rühm koostab kaks küsimust oma alateema kohta.</p>	<p>vastamine, rühmatöö hindamine. Hinnatakse eelkõige õpilase osalemist erinevates tööprotsessides:</p> <p>iseseisev töö tekstiga ja ekspertgrupis koostöötamine, kodurühmades oma teema teistele õpetamine, küsimustele vastamine, õpilane võib kasutada vastamisel oma konspektivihikut, kuhu ta on teinud märkmeid.</p>
Ristiusk, kirik ja kultuur				
<p>ÕPILANE:</p> <p>iseloomustab kiriku rolli keskaja ühiskonna ja üksikisiku elus;</p> <p>kirjeldab kiriku struktuuri,</p> <p>Selgitab mõne näite põhjal, mil moel võivad ehitised, kunstiteosed ja muud esemed anda teavet keskaegse inimese</p>	<p>Ristiusk, katoliku kirik, kiriku struktuur, kogudus, usklikud, vaimulikud, ilmikud, pühak, paavst, peapiiskop, piiskop, preester, klooster, munk, kerjasmunk, nunn, abt, abtiss, tsölibaat, palve, palverännak,</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>Kultuuriline identiteet- käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumise laadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p>	<p>Meeldetuletuseks. Kristo Siig, video, Kuidas tekkis kristlus https://www.youtube.com/watch?v=e6qV4R04BWg</p> <p>Töö mõistetega.</p> <p>Sõnastiku koostamine, mõistete paigutamine skeemi, aliaase mäng: õpilased koostavad</p>	<p>Ülesanne: koostage kasutades etteantud mõisteid käsikirjaline lugu: nt Kirik on jumala koda või pange kirja õpetussõnad: nt Kuidas inimene peab jumalat teenima ja illustreerige see miniatuuri stiilis.</p>

<p>maailmapildi kohta.</p> <p>teeb kirjalike tekstide või kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi, hinnates autori taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis.</p> <p>tunneb ära ja nimetab romaani ja gooti stiili arhitektuuris (ümarmkaar/teravkaar, hoone üldilme, akende suurus ja hulk,detailid);</p> <p>märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;</p> <p>selgitab ristiusustamise mõju kultuurile ja keskkonnale kirikuehituse näite kaudu;</p> <p>toob näiteid keskaja inimeste teadmistest ja uskumustest haiguste kohta</p> <p>toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist:</p> <p>Toob näiteid keskaja kirjandusest, kunstist ja muusikast;</p>	<p>palverändur, reliikvia, liturgia, koraal, sakrament, ristimine, armulaud, laulatus, ordinatsioon, patt ,paradiis, põrgu, puhastustuli, piht, romaani stiil, gooti stiil, altar, ümarmkaar, teravkaar</p>	<p>Usundiõpetus - Quizziz kristluse kohta:</p> <p>https://quizziz.com/admin/quiz/5fac3bcac016dd001bf3a72a/kristluse-kokkuvote?fromSearch=true&source=</p> <p>Ühiskonnaõpetus, usundiõpetus</p> <p>Üheks oluliseks looks kristlikust moraalist on peetud lugu halastaja samaarlasest. Kristluses on väga tähtsal kohal empaatia, kaastunne ja aitamine. Oluline on ennast asetada teise inimese olukorda, et teda paremini mõista. Selle mõistmiseks võib teha rühmatöö, kus õpilased valivad ühe pere <u>Dollar Street keskkonnast</u> kus on näha, kuidas elavad erineva sissetulekuga inimesed (inglise keelne, aga paljude fotodega). Õpilased mõtlevad, mis tunne oleks elada ühe väga vaese inimese asemel. Teistele tutvustatakse tema kodu, pere, mänguasju, sööki jne.</p> <p>kunstiõpetusega: tutvumine miniatuurmaalide ja keskaja kujutava kunstiga. Teksti illustreerimine.</p> <p>Arutlege, milliste tunnuste põhjal võib ära tunda keskaja miniatuurid (kujutava kunsti). Keskaja kunst oli jutustav ja illustreeriv kunst (koomiksi sarnane). Mis olid olulisemad teemad keskaja kunstis. Miks keskaja kunstnikud on sageli anonüümsed. Mis on kujutava kunsti tähtsus ja tähendus kiraoskamatu elanikonna jaoks jne.</p>	<p>teemaga seotud mõistetest sõnastiku (koos selgituste ja näidetega) tähestikulises järjekorras.</p> <p>Uurige miniatuurmaale https://maritsillamagi.wixsite.com/kunstiajalugu/about1-cwba</p> <p>Ülesanne: koostage lugu või õpetussõnad kasutades ette antud mõisteid. Kuidas inimene peab jumalat teenima ja illustreerige see miniatuuri stiilis.</p>	
---	---	---	---	--

<p>iseloomustab keskaja kultuuripärandit näidete põhjal</p>				
<p>Euroopa riigid varakeskajal</p> <p>Varakeskaja tähelepanuväärsemaks valitsejaks oli Karl Suur, kes ühendas Prantsusmaa, Saksamaa ja Põhja-Itaalia, olles omamoodi Euroopa ühenduse loojaks. Karolingide renessans tagas antiikkultuuri pärandi säilimise ja edasikandumise. Õpilane õpib erinevate allikate põhjal looma seoseid ning tegema järeldusi, kujundatakse arutlusoskust, mis areneb kõigi ajalooalaste oskuste baasil. Ajaloos on palju silmapaistvaid isikuid, kes on mõjutanud ajaloo kulgu. Õpilane mõistab, et Frangi kuningas Karl Suure tähendus ei seisne üksnes osava diplomaadina Euroopa alade ühendamises, vaid pigem kultuuripärandi kaitsja ja edasikandjana. Karl Suur pani aluse Euroopa identiteedile, Euroopa identiteet põhineb antiikkultuuril.</p>				
<p>ÕPILANE: selgitab suure rahvaste rändamise põhjuseid ja mõju Euroopale; nimetab Lääne-Rooma riigi aladel tekkinud germaanlaste riike; analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi (kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa);</p>	<p>Suur rahvasterändamine, germaanlased, Chlodovech, Frangi riik, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid - kaardi abil info leidmine ja sõnastamine, mõttekaardi koostamine Karl Suure kohta ettevõtlikkuspädevus - arutletakse selle, missugused omadused peavad olema inimesel, kes on kindlustanud endale koha ajaloos. LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - tänapäeva Euroopa juured peituvad keskajas teabekeskond - õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga AINEALANE LÕIMING: geograafia - keskaegse ja tänapäevase Euroopa riikide</p>	<p>Töö kaardiga: germaanlaste riigid - kaardi abil rahvastikurände kirjeldamine, germaanlaste riikide nimetamine või kontuurkaardile märkimine, Frangi riik ja selle lagunemine. Mõttekaart Chlodovechi kohta Kolmeastmeline intervjuu: Karl Suur</p>	<p>Kontuurkaardile germaanlaste riigid; Frangi riik võimsuse tipul ja selle jagunemine Verduni lepingu järel. Teemantluuletus või mõttekaart Karl Suure kohta. Teadmistekontroll õpitud kohta</p>

<p>teab, kus tekkis Frangi riik – kannab kontuurkaardile</p> <p>selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi jaoks</p> <p>selgitab, kes on Merovingid, kes on Karolingid</p>		<p>kaardi võrdlemine</p> <p>muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.</p>		
<p>Linnad ja linnaelu</p>				
<p>ÕPILANE: kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest</p> <p>kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades ajaloolaseid mõisteid õiges kontekstis võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas</p> <p>teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi</p>	<p>linnaõigus, raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft, Hansa Liit, bürgermeister, bürger, raehärra</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: digipädevus - internetist vajaliku info otsimine.</p> <p>ettevõtlikuspädevus - missugused omadused pidid olema kaupmehel, kuidas saadi meistriks, milliseid ameteid tuli kauem õppida, miks?</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - grupis töötamine, kodanikuõigused ja -kohustused keskaegses linnas</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: elukestev õpe ja karjääri kujundamine - keskaegsed ametid, ametialane väljaõpe (meistriks saamine).</p> <p>teabekeskond - õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p>	<p>Ideekaart keskaegse linna kohta eelteadmiste väljaselgitamiseks või digikeskkonnas kasutada keskkonda Mentimeter https://www.mentimeter.com/</p> <p>TTS-meetod: õpilastele antakse lühitekst keskaegse linna elust. Võib kasutada allikana tekstilõike nt J. Le. Goff raamatust “Keskaeg”, (lk 58-74).</p> <p>T-tabel: võrreldakse tänapäeva ja keskaja linna (inimeste arv, hoonete</p>	<p>RAFT kirjutamine õpetaja poolt ette antud hindamismudeli põhjal.</p> <p>Definitsioonikaardi koostamine erinevate mõistete kohta individuaalselt või paaris (nt tsunft, raad)</p>

<p>ajaloolises kontekstis toob näiteid, mis Eesti linnades on säilinud keskajast</p> <p>märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju</p> <p>selgitab hansakaubanduse mõju Eesti linnade arengule</p>		<p>loodusõpetus - Eesti keskaegsete linnade ja hansalinnade märkimine kaardile.</p> <p>eesti keel ja kirjandus - lühijutu koostamine.</p> <p>muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.</p>	<p>funktsioonid, tegevusalad jms).</p> <p>Töö kaardiga: kaardile märgitakse Eesti keskaegsed linnad ja eraldi värviga hansalinnad.</p> <p>Rollides kirjutamine (RAFT): nt õpipoisi kiri kodustele. Õpilane valib, millisesse keskaegsesse linna ning mis meistri töökotta ta õpipoisisiks läks. Kirjeldab keskaegse linna olustikku ja oma kohustusi, kasutades vähemalt kümnet õpetaja poolt ette antud mõistet õiges kontekstis. Võib teha loovkirjutamise põhimõtetel (etappide kaupa, kus kaasõpilased rühmas tagasisidestavad kirjutatut) lõiminguna kirjanduse õpetajaga.</p> <p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses, mis on seotud keskaja temaatikaga.</p>	
<p>Euroopa riigid kõrgkeskajal</p>				

<p>ÕPILANE: analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;</p> <p>võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal.</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;</p> <p>Toob näiteid relvastuse arengust keskajal, nt Saja-aastase sõja käigus võeti kasutusele tulirelvad</p>	<p>William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid, Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - hangib infot ja tõlgendab allikakriitiliselt visuaalset ajalooallikat. Koostab õpitu põhjal mõttekaardi või definitsioonikaardi (süsteemiseerib ja kinnistab õpitud).</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - Inglismaa ja Prantsusmaa kultuuride muutumine ajaloo vältel, väärtustab kultuurilist mitmekesisust</p> <p>teabekeskond - õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga</p> <p>AINEALANE LÕIMING: kunst - kuidas kujutati inimesi, lahingustseene keskajal, kunstitöö ajalooallikana.</p> <p>muusika: ajalooürituste esitamine lauluna</p> <p>inglise keel: Inglismaa ajalugu puudutava informatsiooni hankimine ja tõlkimine ja esitamine võõrkeeles</p>	<p>Töö allikaga: Bayeux vaip (nt mis allikalik, mis sündmust kujutab, usaldusvääruse hindamine jne. https://www.imelineajalugu.ee/mida-kujutatakse-bayeux-vaibal/</p> <p>Info hankimine või kinnistamiseks laul “William the Conqueror” (inglisekeelne) https://www.youtube.com/watch?v=bQ8A5gRe_Dw&list=PLA5NP5n9YwGU8-W_Ghthb7E9QTNdfWONS</p> <p>Töö allikatega: keskaegsed pildid</p>	<p>Õpilane koostab Bayeux vaiba põhjal mõttekaardi või definitsioonikaardi ja selgitab ajaloosündmust ning teeb järeldusi oma koostatud skeemi põhjal.</p> <p>Õpilane nimetab Saja-aastase sõja põhjuseid ning tagajärgi, selgitab, kes oli Jeanne d'Arc ja millega on ta ajalukku läinud</p>
<p>Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik</p>				
<p>ÕPILANE: teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;</p>	<p>Bütsants, õigeusk, patriarh, ikoon, mosaiik, kirikulõhe, beduiinid, Meka, Kaaba, islam, moslem, Allah,</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Õpioskuste arendamine: info otsimise, süstematiseerimise, organiseerimise ja esitamise oskus. Võrdlemise oskus. Väljendus ja esinemisoskus. Seoste loomise oskus. Järelduste sõnastamise oskus.</p>	<p>Piltide otsimine ja pildi kaudu ühiskonna eripärade kirjeldamine.</p> <p>Grupitöö. Ülesanne: Otsige iga käsitletava</p>	<p>Esitus+võrdleva tabeli täitmine. Eesmärk on aktiivselt kuulates märkmeid teha. Õpilastele võib anda ka ülesande oma tabeli</p>

<p>Selgitab mõne näite põhjal keskaegse Euroopa suhteid naabritega;</p> <p>teeb kirjalike või esemeliste allikate ja kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloo sündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;</p> <p>toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi, *teeb lihtsamaid järeldusi rahvaste ja kultuuride vastastikuse mõju kohta</p>	<p>prohvet, kaliif, kalifaat, džihaad, mošee, minarett, koraan, imaam, viikingid, varjaagid, normannid, saaga, ruunikivi, valhalla, bojaar, veetše, družiina</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri kujundamine: keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Õpilasi juhitakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Usundiõpetus. Arutlus: <u>vaata videot</u> Malala Yousafzaist ja tema selgitusest selle kohta, kuidas islamit valesti tõlgendatakse ja kasutatakse. Mille järgi sa saad aru, et Malala on moslem? Kas videos on midagi, mis ei ole sinu arvates moslemitele tüüpiline? Kuidas tõlgendatakse islami usku valesti? Kelle huvides see on? Igapäevaelus võib religioon avaldada ka suhetes teiste inimestega. Näiteks peavad kõik religioonid oluliseks andestamist. Tegevusülesanne: uurige rühmades erinevate religioonide rituaale, mis on seotud inimese elukaarega. Otsige ühe religiooni kohta võimalikult erinevaid näiteid Youtubest, tehke oma uurimusest esitlus ja tutvustage klassile.</p>	<p>kultuuri (Bütsants, araablased, Vana-Vene riik, viikingid) kohta üks pilt ühest eluvaldkonnast: *religioon ja usuelu *majandus ja kaubandus *välissuhted ja sõjandus *igapäevaelu ja olme *kultuur, haridus ja teadus</p> <p>Kujundage stend, plakat, slaid, esitlus vms ning iseloomustage nelja keskaja Euroopa naaberkultuuri või ühiskonda ühe valdkonna (märksõnade) kaudu, tuues võimalusel välja vastastikused mõjutused Euroopaga.</p> <p>Töö esitlemine. Teema süvendamiseks täidavad teised õpilased võrdleva tabeli esitluste põhjal.</p> <p>Keelekümbluse töölehed, Bütsants, Vana-Vene riik vt lk 61-66 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215090</p>	<p>põhjal sõnastada nt 3-5 järeldust selle kohta, millised olid eurooplaste suhted naabritega, mis valdkonnas ja/või kes keda kõige enam mõjutas. Järeldust tuleb selgitada ja kinnitada näitega.</p>
--	--	---	---	---

Ristisõjad				
<p>ÕPILANE: toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;</p> <p>toob allikate põhjal esile ristisõdade põhjuse-tagajärje seoseid;</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;</p> <p>selgitab, miks algasid ristisõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu</p> <p>analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;</p> <p>kirjeldab muistse vabadusvõitluse käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti (ristisõjad Euroopas ja Liivimaal, keskaja algus Eestis);</p> <p>nimetab muistse</p>	<p>Urbanus II, Saladin, püha maa, ristisõjad, Läti Henriku Liivimaa kroonika, muistne vabadusvõitlus, Lembitu</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine ja sõnastamine,</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - eestlaste muinasusk ja ristiusu vastuvõtmine, elame kristlikus kultuuriruumis, austame loodust.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: geograafia - Euroopa kaardi kasutamine, Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul.</p> <p>eesti keel ja kirjandus - katkendi lugemine Läti Henriku "Liivimaa kroonikast".</p> <p>usundiõpetus - Arutelu: miks sageli arvatakse, et religioon põhjustab sõdu ja konflikte? Milliste oma tõekspidamiste pärast oled sina valmis võitlema?</p>	<p>Töö kaardiga: leiab kaardilt infot ja selgitab kaardi abil, mis riikidest mindi ristisõtta, kus asub püha maa jne. https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13783-Ristisõjad-Kaart-1</p> <p>Sõnastab allika abil ristisõja põhjuseid või tulemusi http://keskaegnekirik.weebly.com/ristisõtildejad.html</p> <p>Töö allikatega: muistne vabadusvõitlus. Õpetaja võib tekste lihtsustada või ise selgitada.</p> <p>Töö ajajoonega: koosta ajajoon Liivimaa ristiusustamise tähtsamate sündmuste kohta</p> <p>Venni diagramm ristisõdade kohta Lähis-Itta ja Läänemere äärde</p>	<p>Kaarditöö: õpilane koostab ajalookaardi põhjal ristisõdade kohta küsimusi nii, et paariline saab vastata kaardi põhjal.</p> <p>Allikaanalüüs</p> <p>Ajajoonele sündmuste kandmine ja nende kirjeldamine</p>

<p>vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>selgitab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised</p> <p>selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas</p>				
<p>Haridus, ülikoolid ja teadus</p>				
<p>ÕPILANE: loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest; selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada</p> <p>Nimetab keskaja seitse vaba kunsti</p> <p>Toob näiteid keskaja teaduste: skolastika, alkeemia, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -</p>	<p>Kloostrikool, linnakool, Toomkool, ülikool, teaduskond, 7 vaba kunsti, rektor, dekaan, dispuut, skolastika, alkeemia, astroloogia</p> <p>Kasutab teemakohaseid mõisteid, toob näiteid hariduse omandamise võimalustest keskajal erinevate sisuste näitel, võrdleb keskaja kasvatust ja haridust tänapäevaga, toob näieid sellest, et haridus on erinevatel</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: Õpioskused: Uurige erinevate allikate põhjal, mida tähendab dispuut.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: Elukestev õpe ja karjääri kujundamine taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutavas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid.</p>	<p>Töö tekstiga. Tekst jagada osadeks valida lõigud ja teemad vastavalt õpilaste arvule ja võimetele.</p> <p>Paaristöö: INSERT-lugemine (teksti kõrvale märgitakse kokku lepitud märgid (nt v varem teada, - erineb teadaolevast, + uus lisainfo, ? tahan rohkem teada)</p> <p>Dispuut - loetu üle arutamine. Õpilased teevad loetud lõigu põhjal kokkuvõtted (suuliselt ja/või kirjalikult) ja esitavad vastastikku või õpetajale küsimusi.</p>	<p>Teksti mõistmise ja info leidmise kontrollimine.</p> <p>Teadmistekontroll</p>

<p>tulemustest</p> <p>nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd</p>	<p>ajalooperioodidel andnud võimaluse edendada karjääri, ühiskondlikku staatust enda ja teiste inimeste heaolu jms.</p>		<p>Arutelu võib laiendada võrdlusega tänapäeva kasvatuses ja hariduses.</p> <p>Töö pildiga: Keskaja vabad kunstid</p> <p>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/Septem-artes-liberales_Herrad-von-Landsberg_Hortus-deliciarum_1180.jpg</p> <p>Pildi toel uuritakse, mis olid keskaja seitse vaba kunsti ja arutletakse, miks olid olulised just need distsipliinid. Soovitav on arutleda ka ladina keele tähtsuse muutumise üle hariduses.</p>	
<p>Eesti keskajal</p> <p>Õpilane mõistab, et keskajal (periood 13. sajandist 16. sajandi keskpaigani) ei ole Eestit tänases tähenduses, vaid on territoorium (Estland, Estonia). Poliitiliselt, majanduslikult ja kultuuriliselt on tegemist Vana-Liivimaaga (Livonia, Livland, Alt-Livland), mis koosnes erinevatest piirkondadest. 7-8% elanikkonnast elas linnades, valdav enamus maal. Liivimaa ühiskond oli etniliselt erikeelne.</p>				
<p>ÕPILANE:</p>	<p>keskaja</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p>	<p>Töö kaardiga - keskaegse</p>	<p>Töö kaardiga</p>

<p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;</p> <p>märgib kaardile Liivi sõja järgse haldusjaotuse</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma</p> <p>seisukoha ning põhjendab seda;</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;</p> <p>selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale muistse vabadusvõitluse lõppu</p>	<p>periodiseering Eesti ajaloos, Vana-Liivimaa, Liivi sõda</p>	<p>õpipädevus - ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine ja sõnastamine,</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - õpilane toob esile iseloomulikke jooni elust keskajal Eestimaal</p> <p>AINEALANE LÕIMING: geograafia - Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul.</p>	<p>Liivimaa valitsemine, täita saab kontuurkaarti või kirjeldada kaardi põhjal keskaegse Liivimaa haldusjaotust ning valitsemist.</p> <p>Faktipüramiid keskaegse Liivimaa kohta (võib teha nt paaristööna)</p> <p>Töö tekstiga: Seisused Vana-Liivimaal https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19070-Seisused-Vana-Liivimaal-moisnikud-talupojad-ja-vaimulikud/222447</p>	<p>- keskaegse Liivimaa valitsemine, täita saab kontuurkaarti või kirjeldada kaardi põhjal keskaegse Liivimaa haldusjaotust ning valitsemist.</p> <p>Faktipüramiid keskaegse Liivimaa kohta (võib teha nt paaristööna)</p>
--	--	---	---	--

Maailm varauusajal 1492–1600

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Maadeavastused				

<p>ÕPILANE: selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;</p> <p>Selgitab Christoph Kolumbuse rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks;</p> <p>toob näiteid hispaanlastest ja portugallastest kolonisaatorite eesmärkidest ja tegevusest Ameerikas.</p> <p>toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;</p> <p>Märgib kaardile maadeavastajate retked. Kirjeldab retkesid oma sõnadega kasutades geograafia termineid.</p> <p>Selgitab eurooplaste kolonialismi põhjuseid ja tagajärgi Uues Maailmas;</p> <p>toob näiteid hispaanlaste ja portugallaste tegevusest Uue Maailma avastus- ja vallutusretkedel;</p>	<p>Marco Polo reisikirjad, kompass, karavell, karak, indiaanlased, asteegid, inkad, konkistadoorid, kolonialism, koloniaalimpeerium</p>	<p>AINEALANE LÕIMING: Geograafia: vahemaade mõõtmine, orienteerumine, asukoha määramine, geograafiline kaart, maadeavastajate teekondade kirjeldamine kasutades geograafia terminoloogiat (ilmakaarte nimetused, mandrid, saared, neemed, ookeanid, mered, väinad jms)</p> <p>Füüsika. Mõõtevahendid ja ühikud.</p>	<p>Cristoph Kolumbuse vastuoluline lugu</p> <p>https://www.ohtuleht.ee/tervis/677507/christoph-kolumbuse-vastuoluline-lugu</p> <p>Töö allikaga. Ameerikate koloniseerimine andis hoogu väikesele jääajale. https://novaator.ee/906591/ameerikate-koloniseerimine-andis-hoogu-vaikesele-jaaajale</p> <p>Artikli analüüs. Tooge välja põhiseisukohad ja neid kinnitavad faktid. Analüüsi võib koostada ideekaardi või muus formaadis skeemina.</p> <p>Rühmatöö: iga rühm saab maailma kontuurkaardi, seejärel allikatekstid maadeavastuste eelduste, põhjuste, tagajärgede kohta. Lisaks on allikatekstid erinevate maadeavastajate ja nende retkede kohta (nt Vasco da Gama, Ch. Columbus, Fernão de Magalhães vms). Rühmas</p>	<p>Märgib kaardile Christoph Kolumbuse merereisi Ameerikasse ja teiste maadeavastajate retked. Tuvastab teksti põhjal, millist avastusretke on kirjeldatud ja/või kirjeldab avastusretki oma sõnadega. Selgitab avastusretkede põhjusid ja tagajärgi kasutades teemakohaseid mõisteid.</p> <p>Diferentseerimiseks sobib eeltäidetud kaart, atlase abil kaardi täitmine, etteantud märksõnad ja/või lünkteksti täitmine. Oluline on, et õpilane annab oma sõnadega hinnangu maadeavastustega alanud koloniseerimisele. Ühest või mitmest perspektiivist.</p>
--	---	--	---	---

<p>annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile Uues Maailmas kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.</p>			<p>on ülesanne koos allikad läbi töötada ja seejärel kanda eeldused, põhjused, tagajärjed kaardile, kaardile märkida erinevate värvidega avastusretkede suunad.</p>	
<p>Reformatsioon ja vastureformatsioon</p>				
<p>ÕPILANE: toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;</p> <p>Toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust;</p> <p>nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi.</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;</p> <p>uurib ja tutvustab mõne keskajal elanud inimese</p>	<p>Katoliiklus, reformatsioon, usupuhastus, indulgents, tees, ketser, Augsburgi usutunnistus, luterlus, protestantlus, kalvinism. Anglikaanlus, pildirüüste, Trento kirikukogu, jesuiidid, vastureformatsioon, inkvisitsioon</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: Tähtsal kohal on üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: õpilane õpib märkama, mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas ajaloo sündmuste näitel (märkab kommunikatsiooni tähtsust ja kommunikatsioonivahendite muutumist ajas). Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusväarsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane kasutab leitud teavet järjest rohkem isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides).</p>	<p>Evokatsioon: M. Luther on öelnud: <i>“Kui ma teaksin, et homme on maailma lõpp, istutaksin täna veel õunapuu.”</i> Pange individuaalselt kirja/arutlege, mida selles lauses väljendatud kujund võiks tähendada. https://www.kih.edu.ee/istutasime-kooliaeda-ounapuu/</p> <p>Eri tasandi küsimuste esitamine teksti/ materjali kohta ja nende vastamine.</p> <p>Võrdlemine. Õpilased koostavad tabeli või skeemi reformatsiooni leviku ja mõju kohta (nt luterlus, kalvinism,</p>	<p>RAFT kirjutamine</p> <p>Martin Lutheri kiri või jutlus koguduse liikmetele;</p> <p>jesuiidi orduvenna kiri või jutlus linnarahvale; ajaloolase arvamuseartikkel reformatsiooni mõjust haridusele ja kultuurile vms Soovitav on õpilastele ette anda kriteeriumid. Nt kiri, jutlus või artikkel peab sisaldama 5 seisukohta, mis on põhjendatud, Õpilastele võib anda valiku mõisteid, mida tuleb kontekstis kasutada. .</p> <p>Õpilased võivad</p>

<p>võimalusi ja valikuid Marthin Lutheri ja tema mõttekaaslaste näitel</p>			<p>anglikaanlus), tuues välja ka ühisosa.</p> <p>Uurige reformatsiooni mõju kunstile, muusikale, haridusele</p> <p>Miks puhkes vastureformatsioon?</p> <p>https://vara.ee-koolikott.ee/h5p/embed/5730</p>	<p>valikuliselt oma tööd klassis ette kanda.</p>
<p>Renessanss ja humanism</p>				
<p>ÕPILANE: loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;</p> <p>võrdleb skolastikat ja humanismi;</p> <p>toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju</p>	<p>Humanism, renessanss, traktaat</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: Õpipädevus: suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: Elukestev õpe ja karjääri kujundamine: taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid.</p>	<p>Arutelu uskumisest ja kahtlemisest. Mis olukorras on kahtlemine hea, mis olukorras halb?</p> <p>Poster või slaid.</p> <p>Esitage kahtlevaid küsimusi (uurimisküsimusi) ja otsige neile vastuseid. Näidake visuaalselt ja põhjendage valikuid, kuidas leidsite oma küsimusele vastuse.</p> <p>Koostage võrdlev tabel või skeem skolastika ja</p>	<p>Õpitulemuste kontroll:</p> <p>Võrdleb skolastikat ja humanismi vähemalt kolme näite kaudu. Toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju teadusliku maailmapildi kujunemisele.</p> <p>Selgitab (maadeavastajate ja/või</p>

<p>teadusliku maailmapildi kujunemisele.</p> <p>selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;</p> <p>selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse.</p>			<p>humanismi kohta.</p> <p>Uurige, mis on traktaat.</p> <p>Sõnastage üks teema, probleem või küsimus, millega tegelesid renessansiajastu õpetlased, kunstnikud, arhitektid, kirjanikud ja koostage traktaat, milles jäljendate renessansiajastu mõtteviisi.</p>	<p>kunsti näitel) kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse.</p> <p>Esitluse koostamine mõne renessansiajastu õpetlase, humanisti või maadeavastaja kohta.</p>
---	--	--	---	---

Ajalugu 8. klass

Maailm 1600–1815

Uusaja mõiste, üldisloomustus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.

Varauusaeg on periood ajaloos, kus eurooplased allutasid järk-järgult suurema osa maailmast oma poliitilise ülemvõimu alla, millele lisandus koos ristiusu levitamisega euroopaliku kultuuri pealesurumine. Mitte ühelgi teisel ajastul ei ole Euroopa mõju kogu maailma ajaloole olnud nii märkimisväärne kui varauusajal. Õpilane õpib märkama ja sõnastama seoseid ning ajaloos toimunud sündmuste mõju inimkonna erinevatele eluvaldkondadele.

8.KLASS AJALUGU				
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid	Hindamine

			jm	
<p>ÕPILANE: Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode</p> <p>määratleb ajaliselt (märgib ajajoonele) varauusaja ja uusaja piirid;</p> <p>selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisust;</p> <p>iseloomustab seisuslikku ühiskonda ja Euroopa usuelu varauusajal</p> <p>toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal.</p>	<p>Varauusaeg, uusaeg, periodiseerimine, ajaloo pöördepunkt</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Keskkond ja jätkusuutlik areng: Õpilast suunatakse aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;</p> <p>Kunst, informaatika - olenevalt valikust, kas ajajoon koostatakse paberil või veebikeskkonnas võib ajajoont illustreerimise või piltide ja näitliku info lisamisega täiendada.</p>	<p>Ajajoon koostamine: pöördepunktide, oluliste uusaja sündmuste ja nähtuste märkimine ajajoonele. Õpitakse kasutama õpikut, otsima infot veebist vms? Ühiselt pannakse paika ajastu piirid.</p> <p>Ajajoon võib koostada paberil või veebikeskkonnas, üksi, paaris või rühmatööna. Soovitav on ette anda sündmuste hulk, mida ajajoonele märkida (nt iga 50 aasta kohta kaks olulist sündmust, koos põhjendusega, miks just need välja toodi). Vähem võimekale õpilasele võib ajajoonele märgitavad sündmused ette anda.</p> <p>Võimekamad õpilased võivad ühel pool telge näidata Eesti ja teisel maailma sündmusi või täiendada näidetega mingist spetsiifilisest eluvaldkonnast või konkreetsest riigist.</p>	<p>Teksti loomine. Lühikokkuvõtte koostamine uusaja kohta küsimuste toel. Õpilasel on võimalus kasutada kokkuvõtte koostamisel oma või rühma koostatud ajajoont ning seisuste skeemi.</p> <p>Hinnatakse õpilase suutlikkust välja tuua muutusi ja näiteid erinevatest eluvaldkondadest.</p>

			<p>Õpilased/ rühmad tutvustavad oma tööd vastastikku. Üks-kaks õpilast-rühma võivad tutvustada kogu klassile.</p> <p>Seisuste skeemi (püramiidi koostamine). Skeemil tuleb näidata erinevused seisuste sees.</p>	
<p>Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal</p>				
<p>ÕPILANE: toob allikate abil esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid:</p> <p>võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;</p> <p>Hindab allika usaldusväärsust eristades fakte ja arvamusest;</p>	<p>Ususõda, kodusõda, protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid, Vestfaali rahu</p>	<p>AINEALANE LÕIMING: Eesti keel: soovitatav on sõnaveebist uurida sõnade ususõda, kodusõda, veresaun tähendusi ja lasta õpilastel neid mõisteid oma sõnadega seletada.</p> <p>Võõrkeeled: tõenäoliselt tuleb allikaanalüüsi koostamiseks infot otsida võõrkeelsetelt veebisaitidelt.</p> <p>Usundiõpetus: Arutelu: miks sageli arvatakse, et religioon põhjustab sõdu ja konflikte? Milliste oma tõekspidamiste pärast oled sina valmis võitlema? Tegevusülesanne: uurige õiglase sõja põhjuseid (Wikipedia artikkel) ja vaadake, kas ja mil määral te nendega nõustute.</p>	<p>Sissejuhatuseks sobib Kristo Siigi video ususõdade kohta https://www.youtube.com/watch?v=RHKZ_-l0820</p> <p>Selle teema kontekstis tasub klassis arutleda mõistete kodusõda (kodu+sõda) ja ususõda (usk+ sõda) ja neis liitsõnades peituva vastuolu üle.</p> <p>Töö tekstiga:</p> <p>õpilane koostab vähemalt kahe riigi näitel võrdleva tabeli 16.-17. sajandi kodusõdade/ ususõdade</p>	<p>Allikaanalüüs: Koostab lihtsama analüüsi ühe kunstiteose kohta, sõnastab järelduse ning annab üldistava hinnangu ususõdade perioodile ajastu konteksti arvestades ning tänapäeva seisukohast. Kasutab teemakohaseid mõisteid.</p>

<p>teadvustab allika autori taotlusi ja eesmärke;</p> <p>põhjendab allika valikut.</p> <p>teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;</p> <p>Teeb allika põhjal järeldusi autori positsiooni, taotluste või veendumuste kohta;</p>			<p>põhjuste ja tagajärgede kohta.</p> <p>Pildianalüüs õpiku abiga: Uurige, millal pilt on loodud, mis sündmust see kujutab, kas autor võis olla sündmuse tunnistaja, kas pildil kujutatut võib vastata tegelikkusele, mis positsioonil võib olla pildi autor toimuva suhtes, kas pildil on kujutatud ajaloolisi isikuid.</p>	
<p>Absolutism ja valgustus</p>				
<p>ÕPILANE:</p> <p>iseloostab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel</p> <p>kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda:</p> <p>annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis</p> <p>loetleb inimkeskse ja</p>	<p>Monarh, monarhia, absolutism, absoluutne monarh, valgustatud, absolutism, valgustatud monarh</p>	<p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel - sõnaveebi kasutamine ja kirjaliku ning suulise väljendusoskuse samuti esinemisoskuse arendamine. Ülesandes võiks õpilane püüda luua või tabada ajalooliste isikute väljendusstiili. Kirja kirjutamine arendab loovust ja empaatiat. Kirja pandud teksti ette lugemine vähendab esinemisärevust, ent pakub esinemiskogemust.</p>	<p>Kasutab https://sonaveeb.ee/ mõistete seletamiseks</p> <p>Mõistekaardid: Õpilane koostab laiendatud mõistekaarte näidetega valitsejatest, valgustusfilosoofidest ja nende vaadetest ja tegevusest.</p> <p>Paaristöö: kirjavahetus kahe ajaloolise isiku (nt valitseja ja filosoofi vahel, kahe valitseja vahel vms).</p> <p>Õpilased valivad kaks</p>	<p>Kujundav hindamine: kaasõpilased ja õpetaja annavad sõnalist tagasisidet suuliselt ette kantud kirjadele. Hinnatakse tegelaste valikut, kirjade sisu ja ajaloolist tõepärasust, stiili ja esinemist.</p>

<p>teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest:</p> <p>Seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga;</p> <p>nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse</p>			<p>ajaloolist isikut, kelle eluaastad võimaldavad neil kirjavahetuses olla ja kirjutavad kaks kirja. Esimene tõstatab mingi probleemi või küsimuse, küsib nõu vms. Teine vastab esimesele, andes soovitusi või hoopis kritiseerib esimese tegevust või seisukohti. Kirjades võiks puudutada valikuliselt usuküsimusi, lihtrahva elu parandamist, riigi valitsemise ja välispoliitika küsimusi jms, mis võis valitud isikule huvi pakkuda.</p>	
<p>Ameerika iseseisvumine</p>				
<p>ÕPILANE: selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu 17.-18. sajandil:</p> <p>Inglise kolooniate rajamine, konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel, kolooniate konfliktid emamaaga, iseseisvusdeklaratsioon,</p>	<p>Koloonia, emamaa, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, põhiseadus, demokraatia</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: Suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid; on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust</p>	<p>Töö tekstiga ja sündmuste aegriivi koostamine. Paaristöö: Õpilastele antakse sedelid sündmustega Ameerika Ühendriikide kujunemisloost. Sedelid tuleb järjestada ja sündmuste sisu lahti kirjutada. Töö tulemusel võib valmida elektrooniline- või paberposter või -plakat</p>	<p>Hindelse tööna tuleb koostada kõne, mille põhiseaduse koostaja peab saadikutele enne põhiseaduse allkirjastamist.</p> <p>Ajalehe esikaane koostamine vastavalt juhendile.</p> <p>Teadmistekontroll</p>

<p>iseseisvussõda, 1789. aasta põhiseadus ja selle jõustumine.</p> <p>teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;</p> <p>Selgitab inimõiguste ja kodanikuvabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus</p>			<p>teemal Ameerika ühendriikide loomine, mida klassikaaslastele tutvustatakse. .</p> <p>Õpilane võib otsida vastuseid õpetaja koostatud/esitatud küsimustele või koostatakse ja esitatakse küsimusi vastastikku. Oluline on mõista, et Ameerika Ühendriikide Põhiseaduse näol on tegemist maailma esimese demokraatliku põhiseadusega, mis on olnu eeskujuks teiste riikide põhiseaduste koostamisel.</p> <p>Ajalehe esikaane koostamine vastavalt juhendile</p>	
---	--	--	--	--

Prantsuse revolutsioon ja Napoleon

Teema käsitlemine pakub hulgaliselt võimalusi erinevate ajalooalaste oskuste kujundamiseks. Prantsuse revolutsioon on uusaja suursündmus, mis muutis

Euroopas valitsenud seisuslikku ühiskonnakorraldust. Keskajast pärinenud seisustel olid erinevad õigused, samas jõukuse tase seisuse piires oli väga erinev. Suuremal osal rahvast ei olnud poliitiliste otsuste tegemisel mingit kaasaraäkimisõigust, samas kui majanduslikult omati märkimisväärset võimu. Prantsuse revolutsioon tõi kaasa ühiskonnas inimeste majandusliku ja sotsiaalse võrdsustamise. Õpitakse nägema, et põhjused viivad tagajärgedeni, et muudatusi ühiskonnas on viidud läbi nii reformide kui ka revolutsiooni teel ja nende mõju ulatub tänapäevani.

<p>ÕPILANE: toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi</p> <p>selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi.</p> <p>tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval</p> <p>Selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel</p>	<p>Seisused, generaalseadid, reform, revolutsioon, Asutav kogu, äärmuslus, žirondiinid, jakobiinid, terror, koodeks</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: Suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtlusp partnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi</p> <p>Kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi; teadvustada oma väärtushinnanguid;</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“: üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel</p>	<p>Töö karikatuuriga. Õpilane iseloomustab karikatuuride toel seisuslikku ühiskonda Prantsusmaal 1789, tuues välja ühiskonna ümberkorraldamise vajadused erinevate seisuste seisukohalt https://vara.e-koolikott.ee/node/2596</p> <p>Prantsuse revolutsioon. Interaktiivne video. https://vara.e-koolikott.ee/node/1831</p> <p>Töö mõistetega: õpilased koostavad üksi või paaristööna ristsõna teemaga seotud mõistetest, kas paberil või sobivas veebikeskkonnas</p> <p>Kokkuvõtete kordamine: Riigikorra muutumine</p>	<p>Venni diagramm: Revolutsioon ja reformid Prantsusmaal 1789-1804</p> <p>Arutlus küsimuste toel: Kas ühiskonna ümberkorraldamiseks tuleks teha revolutsioon või reformid?</p> <p>Väitlus: Mõnikord on revolutsioon ühiskonna ümberkorraldamiseks mõõdapääsmatu.</p> <p>Paneeldiskussioon: Tagasisivaade sündmustele Prantsusmaal 1789-1804</p> <p>Meetodiks sobib otsustusmäng või juhtumianalüüs.</p> <p>laua taga žirondiinide esindaja, jakobiinide</p>
--	---	--	---	---

			<p>Prantsusmaal 1789-1804 https://vara.e-koolikott.ee/node/1571</p> <p>Kogu teema käsitlemiseks sobivad keelekümluse töölehed lk 39-49</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12394-8-klass-Ajalugu-Keelekumblus-toolehed-25-49</p> <p>Töö karikatuuriga. Napoleoni sõjad.</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/node/2650</p>	<p>esindaja, Napoleon Bonaparte, Joseph-Ignace Guillotin vms ajalooline isik</p>
Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus				
<p>ÕPILANE: selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu:</p> <p>Võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil toimunud muutusi Eesti</p> <p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu,</p>	<p>Rootsi aeg, Vene aeg, reduktsioon, restitutsioon</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Kultuuriline identiteet: Läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast: 1) omandama teadmisi Eesti kultuuri, sealhulgas eesti rahvuskultuuri ja teiste kultuuride kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta; 2) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana;</p>	<p>Töö tekstidega, ajajoon</p> <p>Esmalt visandatakse ajajoonele Rootsi ja Vene aja kronoloogia ja olulisemad sündmused.</p> <p>Kultuuriobjekti tutvustamine: valida ja tutvustada üht kodukoha/ Eesti kultuuriobjekti 17.-18. sajandist</p> <p>Ülesannet on lihtne</p>	

<p>mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;</p> <p>Toob näiteid uusaja kultuuripärandist kodukohas ja Eestis (arukam õpilane toob esile näiteid nt kirikute või mõisahoonete käekäigust nõukogude ajal ja Eesti Vabariigis);</p> <p>toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;</p> <p>tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas</p>			<p>kohandada mahtu diferentseerides või paaris ja grupitööd tehes. Lihtne lahendus individuaalseks tööks on minireferaat 5 osalise mudeli järgi (nt vormistada A5 lehele)</p>	
--	--	--	---	--

Kunst, kultuur ja teadus varauusajal

<p>ÕPILANE: nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide</p>	<p>barokk rokokoo klassitsism</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Tehnoloogia ja innovatsioon -Läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast: 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates elualdkondades; 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning</p>	<p>Mõistekaartide koostamine õppeteksti põhjal barokk: https://sites.google.com/</p>	<p>Kunstistiilide tundmise õpitulemuste kontrolliks sobib valikvastustega veebitest, mis võimaldab küsmuste koostamisel pilte lisada.</p>
---	---	--	--	---

<p>arhitektuurinäiteid; võrdleb põhitunnuste alusel (üldilme, detailid) barokkstiili, klassitsismi arhitektuuris;</p> <p>tunneb ära ja iseloomustab allikate põhjal barokki, rokokoo stiili, klassitsismi kujutavas kunstis, toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta;</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;</p> <p>analüüsib teaduse arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel</p>		<p>keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;3) aru saada tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest; 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamise seotud eetilistes küsimustes; 5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks; 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Usundiõpetus, loodusained - Arutlemiseks: mis on need suured küsimused, mida me saame uurida teaduse abil? Kas ja millised on küsimused, millele teadus veel ei oska vastata? Kas sinu arvates saab loodusteadlane olla sügavaltusklik inimene? Mida arvad ütlusest, et teadus vastab küsimustele „kuidas?“ ja usk vastab küsimusele „miks?“? Oletame, et saaksid vastuse ühele küsimusele elu ja maailma kohta. Mida sa tahaksid teada saada? Tegevusülesanne: teadlased on väga targad, aga ometigi ei osata täpselt selgitada, mida tähendab tarkus. Proovige oma rühmas hästi täpselt kirjeldada, mis on tarkus. Kas klassikaaslased nõustuvad teie definitsiooniga?</p>	<p>tg.edu.ee/kunstiajalugu/11-barokk</p> <p>rokokoo: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kunstiajalugu/12-rokokoo</p> <p>klassitsism: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kunstiajalugu/13-klassitsism</p> <p>Stiili nimi võib olla kaardil suurelt kirjutatud, siis saab seda kasutada ka äratundmismängu mängimises. Õpetaja on ette valmistanud slaidiesitluse läbisegi esitletavate baroki, rokokoo ja klassitsismi stiilinäidetega ning õpilased pakuvad stiili, tõstes vastava kaardi. Õigesti vastanute hulgast küsib õpetaja põhjendust, miks vastab näide just selle stiili tunnustele. Mängu saab mängida ka kokku lepitud liigutuste või poosidega. Sel juhul suurendab mäng kehalist aktiivsust. Mängu saab</p>	<p>Õpetaja saab selle teha endale sobivas keskkonnas ja kokku lepitud kriteeriumide põhjal. Kas tunda tuleb ainult kunstistiili või ka kunstnikku, teose nimetust, stiilide tunnuseid vms.</p> <p>Teadusrevolutsiooni teemat võib samuti kontrollida valikvastuste ga testiga, aga selleks sobib ka viktoriin, mälumäng vastastikune küsimine jms.</p>
--	--	--	--	--

			<p>teha raskemaks, kui stiilile lisaks tuleb määrata kunstiilik (arhitektuur, sisekujundus, skulptuur, maalikunst, graafika, tarbekunst vms)</p> <p>Mängukaartide valmistamine:</p> <p>individuaalselt või rühmades valmistatakse kokku lepitud formaadis (nt A5) kokku lepitud hulk mängukaarte (nt 3-5 ühe õpilase kohta). Igal kaardil on üks näide barokk, rokokoo või klassitsistlikust kunstist, kaardi taga täpsem info pildil kujutatu kohta (kogu kaardipakk võiks jaguneda enam-vähem võrdselt stiilide vahel). Mängu variante on võimalik lõputult lisaks mõelda.</p> <p>1. Õpilased käivad kordamööda klassi ees ja tõmbavad pakist kaarte, peavad ära arvama mis stiil, teos, hoone on pildil. Õigesti arvates saavad kaardi endale.</p>	
--	--	--	---	--

			<p>2. Kaardid jagatakse võrdselt õpilaste vahel. Õpilased kohtuvad paarikaupa ja peavad teise pakist tõmbama ja arvama. Kui mõlemad arvavad õigesti, vahetatakse kaardid. Reegel: kohtuda tuleb nt kõigi klassikaaslastega.</p> <p>Parimad kaardid võib kiletada ja ka järgmistel aastatel kasutusele võtta.</p> <p>Näitus: Teadusrevolutsioon 17.-18. sajandil</p> <p>Õpilased valmistavad individuaalselt või paaristööna kokku lepitud formaadis (suurus, kujundus, alateemad jms) postrid ühe valitud 17 -18. sajandi teadussaavutuse kohta.</p> <p>https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_historic_inventions#17th_century</p> <p>Soovitav, et postril kasutada joonisist või skeemi, mis avab leiutise olemuse visuaalselt.</p>	
--	--	--	---	--

			Kindlasti peab õpetaja koordineerima teemade valikut pakkudes välja nimekirja või avades registreerimislehe. Iga teadussaavutuse kohta valmistatakse üks poster. Postrite põhjal koostavad õpilased erineva raskusastmega küsimusi (kes, mis, kus, millal, miks, kuidas jms). Nt koostatakse küsimuste pank. Viiakse läbi mälumäng rühmades vms.	
--	--	--	--	--

Maailm 1815–1918

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Viini kongress ja Euroopa uusajal				
ÕPILANE: analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel	Kongress, lõppakt, restauratsioon, tagurlus, tasakaal	LÄBIVAD TEEMAD: Keskkond ja jätkusuutlik areng: Läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja	Videoülesanne: Video vaatamine ja seejärel küsimustele vastamine. Kristo Siig video, Viini kongress: https://	Hinnatakse minireferaadi vastavust kokku lepitud struktuurile ja nõuetele.

<p>(Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms)</p>		<p>eluviisi.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel: mõistete seletamine ja illustreerimine Viini kongressi näidetega</p> <p>geograafia: Euroopa kaardi loomine</p> <p>eesti keele ja informaatikaga: Referaadi koostamine ja vormistamine. Referaadi osad: tittelleht, sissejuhatus, peatükid ja alapeatükid, kokkuvõtted, viitamine (vastavalt koolis kehtivale juhendile), kasutatud allikate loetelu.</p> <p>Referaati ei prindita vaid laaditakse üles koolis kasutatavasse veebikeskkonda</p>	<p>www.youtube.com/watch?v=q-442idzYcU</p> <p>Rühmatöö, ülesanne kaardiga.</p> <p>Rühmad koostavad kättejuhtuvatest esemetest (rõivad, koolikoti sisu jms) kaardi Euroopa pärast Viini kongressi. Kaardid pildistatakse. Vt ideed siit: http://ajaluguqr.blogspot.com/2016/10/euroopa-poliitiline-kaart-varauusajal_10.html</p> <p>Minireferaat</p> <p>Rühma liikmed jagavad ära riigid. Iga õpilane koostab minireferaadi ühe riigi kohta. Klassis lepatakse kokku referaadi maht (nt 2-3lk) struktuur (alapeatükid). Fookuses võiks olla riigi areng Napoleoni sõdade ajal ning Viini kongressi ajal ja järel.</p>	
---	--	--	---	--

Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine

ÕPILANE:

analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga

toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellurakendamise tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas

toob näiteid kuidas industrialiseerimise tulemusena on suurenenud inimkonna ökoloogiline jalajälg;

analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel;

kütused: süsi ja koks, aurumasin, võimsusühikud: hobujõud ja watt, tööstus, vabrik, automatiseerimine, linnastumine

ÜLDPÄDEVUSED:

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.

LÄBIVAD TEEMAD:

Keskond ja jätkusuutlik areng - Õpilast suunatakse arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklikke keskkonnaalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele.

AINEALANE LÕIMING:

keemia - söe ja koksi erinevused, orgaanilised kütused jms

füüsika - võimsus ja võimsusühikud, auru jõu demonstreerimine keeva vee poti abil

geograafia - tööstusliku pöörde levik ja seos loodusvarada ja looduslike tingimustega (vt Hiiumaa muuseumi töölehed)

uurimisküsimuse sõnastamine - dilemmaküsimuste harjutuse abil saavad õpilased aru kuivõrd oluline on taustainfo valdamine hea küsimuse koostamiseks ja faktidel põhineva otsustuse tegemiseks

Sissejuhatav ülesanne pildi ja artikliga

<https://forte.delfi.ee/artikkel/81419845/toostusrevolutsiooni-algul-toitusid-linlased-marksa-kehvemini-kui-koige-kaugema-nurga-maainimesed>

Mis mõtteid ja tundeid artikli päises olev pilt tekitab?

Mis on artikli sõnum?

Mis faktid toetavad sõnumi edastamist?

Tööstusliku pöörde käsitlemine Kärkla kalevivabriku näitel

Hiiumaa muuseumi töölehed

<https://www.muuseum.hiiumaa.ee/uploads/7-9klass.pdf>

Ülesanded tekstide ja piltidega

<https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/>

Ideekaartide koostamine ja esitlemine rühmatööna:

Uusajal alanud tööstuslik pööre - kas liikumine inimkonna heaolu või kliimakatastroofi suunas?

Samal teemal võib kirjutada ka arutluse, korraldada väitluse, koostada dilemmaküsimusi, millele kogutakse põhjendatud vastuseid klassikaslaste, pereliikmete vms seast.

Miniuurimus dilemmaküsimustega: õpilane koostab ühe dilemmaküsimuse etteantud teemal (nt kas koliksid 18. sajandi lõpull Inglismaal elades maalt linna? Kas töötaksid kaevanduses või oleksid pärisori?, Kui oleksid osav ja hinnatud mehhanik, kas jääksid Euroopasse või

			<p>7020</p> <p>Tööstusettevõtted Eestis 19. sajandil, ülesanded</p> <p>https://vara.ee-koolikott.ee/h5p/embed/1708</p>	<p>põgeneksid Ameerikasse? jne) Seejärel toimuvad kohtumised kõigi klassikaaslastega. Vastastikku esitatakse oma küsimus ja vastatakse teise küsimusele. Kõik teevad märkmeid ja koguvad statistikat, kuidas küsimusele vastatakse ja mis on olulisemad põhjedused. Pärast koostavad ja esitavad õpilased lühikokkuvõtte oma dilemmaküsimusele antud vastustest.</p>
Poliitilised õpetused				
<p>ÕPILANE: iseloostab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgrupe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale, rahvuslusele tänapäeval:</p>	<p>Ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsialism, rahvuslus, natsionalism, äärmuslus, kommunism</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Väärtused ja kõlblus - toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta,</p>	<p>Kristo Siig, video, Uusaegsed ideoloogiad: liberalism, konservatism, sotsialism</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=kLqbtexx92g</p> <p>Keelekümbluse töölehed lk 75-76</p>	<p>Kodurühmad tutvustavad stende.</p> <p>Iga õpilane koostab võrdleva tabeli poliitiliste õpetuste kohta.</p> <p>Õpilane lahendab õpitulemuste saavutatuse kontrolliks valikvastustega testi</p>

<p>Iseloomustab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.</p>		<p>taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadest.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Eesti keel: mõistete selgitamine.</p> <p>kunstiga: stendi kujundus.</p> <p>ühiskonnaõpetus: arutelu mõne tänapäeva Eesti või kohaliku elu probleemi üle.</p>	<p>https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/1692/Ajalugu75-90.pdf</p> <p>Siksakrühmatöö</p> <p>Õpilased jagunevad nelja rühma: liberaalid, konservatiivid, rahvuslased, sotsialistid. Iga rühm koostab plakati (stendi) ideaalsest ühiskonnast. Kasutatakse https://sonave.ee mõistete defineerimiseks, ideoloogide tsitaate ideede kunstiliseks sõnastamiseks, luuakse visuaalne identiteet, pöörduakse sõnumitega potentsiaalse toetajaskonna poole jne.</p> <p>Seejärel külastatakse teiste rühmade stende ja täidetakse individuaalselt võrdlev tabel</p>	<p>ja/või põhjendab isiklikku maailmavaatelist eelistust. Hindamist võib laiendada küsides põhjendust ka kõige vähem sobiva poliitilise õpetuse kohta või kõige enam kompromissivalmis poliitilise õpetuse kohta. Isiklik arvamus peab olema põhjendatud.</p>
---	--	---	--	---

Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)

<p>ÕPILANE: arutleb märksõnade või küsimuste toel</p>	<p>Rahvuslus, rahvuslik vabadusliikumine, rahvusriik, kodanlus,</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus- teema käsitlemisega suunatakse õpilast: 1) väärtustama ühiselu demokraatlikku</p>	<p>Mõistete seletamine õpiku või https://xn--snaveeb-10a.ee/ abil</p>	<p>Arutluse kirjutamine: Kas Euroopa rahvaste liikumapanev jõud oli</p>
--	---	---	---	--

<p>ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda:</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvusluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1948. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle. Kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda.</p>	<p>liberalism, vabariik, põhiseadus</p>	<p>korraldamist, koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist; 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama; 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel: mõstete seletamine</p> <p>inglise keel ja geograafia: kaardi ja legendi lugemine</p> <p>ühiskonnaõpetus: võitlus õiguste eest, eesmärkide seadmine ja vahendite valimine, ühiskondlik vastasseis ja kompromissid</p>	<p>Paaristöö kaardiga</p> <p>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Revolutions_of_1848_in_Europe_%28pasopt_eng%29.svg</p> <p>Õpilased koostavad kaardil kujutatut ja legendi põhal lühikese kokkuvõtte (4-5 lauset) Saksamaa olukorrast 1848.aastal. Võimekamad õpilased võivad kirja panna tähelepanekuid ka teiste riikide kohta.</p> <p>Kristo Siig, video Saksamaa ühendamine.</p> <p>Võrdleva tabeli koostamine valitud riikide kohta (Saksamaa, Prantsusmaa, Austria, Itaalia).</p> <p>Revolutsiooni põhjused</p> <p>Tähtsamad nõudmised</p> <p>Sündmuste käik</p> <p>Tulemused</p>	<p>liberalism või rahvuslus?</p> <p>Abistavaid küsimusi:</p> <p>Milline oli Viini kongressi järgse Euroopa kaart ja poliitiline olukord?</p> <p>Mis probleemid põhjustasid erinevates riikides rahva enamuse rahulolematust?</p> <p>Millised olid Euroopa rahvaste peamised nõudmised riigivõimu ja ühiskonnakorralduse suhtes?</p> <p>Kuidas kulgesid revolutsioonilised väljaastumised eri riikides? Millised ühiskonnakihid olid revolutsioonilised ja miks?</p> <p>Millised olid 1848.-1849.aasta revolutsioonide peamised tulemused?</p> <p>Hindamiseks kasutada põhikooli arutluse hindamisjuhendit https://</p>
---	---	---	--	---

			Võrdleva tabeli põhjal sõnastatakse kokkuvõttev järelendus Euroopa rahvaste kevade kohta.	/teaduskool.ut.ee/sites/default/files/teaduskool/olympiaad/eesti/eao_2017_18_arutluse_hindamisjuhendid.pdf
Kolonialism ja imperialismi kujunemine				
<p>ÕPILANE: toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist:</p> <p>Toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias</p> <p>annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.</p> <p>selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega:</p>	<p>Koloonia, koloniseerimine, kolonialism, impeerium, imperialism</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Kultuuriline identiteet- taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.</p> <p>Väärtused ja kõlblus- taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Võõrkeeled: materjal koloniaalajaloost</p>	<p>Töö pildiga: Prantsusmaa toob Marokosse tsivilisatsiooni, rikkuse ja rahu (Ajakirja Petit Journal kaanepilt 1911)</p> <p>Arutlege või tehke märkmeid Milliseid sümboleid ja kujundikeelt kasutatakse Prantsusmaa ja Maroko põliselanike kujutamiseks? Kuidas põhjendavad eurooplased kolonisatsiooni? Mis võisid olla eurooplaste peamised koloniaalpoliitilised eesmärgid? Kas kolonistidel võis olla kõhklusi oma tegevuse eetiliste külgede osas?</p> <p>Rühmatöö meetod probleemiaken (soovitav on moodustada neli</p>	<p>Probleemakna ettekanne ja tutvustamine teistele rühmadele.</p> <p>Teadmistekontroll</p>

<p>analüüsib rahvaarvu muutuste ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega 19. sajandi näitel;</p>			<p>rühma, iga rühm täidab kõik probleemakna ruudud). Akna ruutudesse kirjutada ühe või mitme riigi näitel:</p> <ol style="list-style-type: none">1. kolonialismi ajalugu ja põhjused2. kolonistide tegevus asumaadel (konkreetsed näited eri piirkondadest)3. põliselanike olukord4. tulemused, tagajärjed, mõju <p>Probleemakende esitlemine (iga rühm esitleb üht akna ruutu, teised rühmad täiendavad).</p> <p>Järelduse sõnastamine:</p> <p>Lõpuks sõnastab iga õpilane järelduse individuaalselt, lähtudes püstitatud dilemmaküsimusest (vt õpitulemuste kontroll ja hindamine)</p>	
---	--	--	---	--

Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul				
<p>ÕPILANE: analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis:</p> <p>Seostab Eesti omariikluse algust rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmustega;</p> <p>nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi;</p> <p>nimetab Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikuid ja selgitab nende panust.</p> <p>toob näiteid estofiilide tegevusest ja panusest eesti kultuurilukku;</p> <p>toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos;</p> <p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi</p>	<p>Reformid, tagurlus, dekabristid, õigeusk, isevalitsus, slavofiil, venestamine, baltisakslane, estofiil</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Kultuuriline identiteet- õpilasel aidatakse mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi süvendada teadmisi, omandada kogemusi, kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Geograafia, esitluse käigus ajalookaardil toimuva jälgimine</p> <p>Eesti keel ja kirjandus, baltisaksa estofiilide ja ärkamisaja tegelaste panus Eesti kultuurilukku, eestlaste perekonnanime saamislugu</p>	<p>Loeng slaidide põhjal, Venemaa 19. sajandil (15 minutit)</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=zV-eG27EpIQ</p> <p>Soovitav on koostada küsimused, millele õpilased võiksid loengu jälgimise käigus vastata. Võib lasta õpilastel kirjutada ka lühikokkuvõtte 19. sajandi Venemaa sise- ja välispoliitika ja eesmärkide kohta.</p> <p>Akrostihhoni (esitäheluuletuse) kirjutamine: Ärkamisaja tegelased ja Eesti iseseivusele kaasa aidanud tegelased. Luuletuses tuleks kajastada olulisemaid ettevõtmisi, ajaloosündmusi ja isiku panust Eesti omariikluse kujunemisse. Luuletused kantakse ette. Taustaks võiks ekraanile</p>	<p>nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi.</p> <p>Seostab Eesti ajaloo sündmusi Euroopa ja Venemaa ajalooga.</p> <p>Nimetab rahvusvahelise mõjuga baltisakslasi, 19. sajandi eesti soost haritlasi, ärkamisaja tegelasi ja omariiklusele kaasa aidanud isikuid, toob näiteid nende tegevusest ja mõjust Eesti kultuuri- ja poliitikaelus.</p>

<p>tähendus võib ajas muutuda;</p> <p>toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;</p> <p>teadvustab baltisakslaste rolli eesti (ja läti) kultuuri ja ühiskonnaelu arengus;</p>			<p>projitseerida isiku portree.</p> <p>Töö dokumendiga:</p> <p>1905. aasta lendleht</p> <p>https://www.ra.ee/oppematerjal/1905-aasta-lendleht/</p> <p>Eestist pärit ja rahvusvahelise mõjuga baltisakslaste teemal memoriini tüüpi mängu koostamine ja mängimine</p> <p>Tähelepanuväärseid baltisakslasi https://et.wikipedia.org/wiki/Baltisakslased#T%C3%A4h</p> <p>Ekskursioon või giidituur kodukohas 19. sajandi kultuuripärandi teemadel.</p>	
---	--	--	---	--

Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine

Teema olulisus: 1914. aastal alanud Esimene maailmasõda tõi kaasa muutused, mis avaldasid suurt mõju ühiskonnaelu erinevatele valdkondadele: lagunesid impeeriumid, tõusid esile rahvusriigid, toimus märgatav areng sõjapidamises, teaduses, kultuuris jt ühiskonnaelu valdkondades. Eesti jaoks tipnesid Esimese maailmasõja aegsed sündmused omariikluse väljakuulutamise ja kättevõitmisega Vabadussõjas. Esimene maailmasõda näitas, et suured impeeriumid (Saksa, Venemaa, Austria-Ungari) lootsid sõjalise jõu abil lahendada oma probleemid, kuid varisesid lõpptulemusena kokku. Nendes riikides

puhkesid rahutused, Venemaal vallandus revolutsioon. Õpilased õpivad erinevate allikate ja kaardi abil nägema ja sõnastama põhjus-tagajärg seoseid, arutlevad ajalooksündmuste ja nähtuste üle, kasutades fakte ja mõisteid konteksti sobivalt. Õpilased selgitavad õpitegevuse tulemusena, kuidas muutused maailmas avaldasid mõju Eestile ja tema kodukohale.

<p>ÕPILANE:</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajalooksündmuste ja -nähtuste üle</p> <p>analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi ning Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule.</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile</p> <p>nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms.</p> <p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide ja revolutsiooni teel,</p>	<p>Antant, Kolmikliit, Keskriigid</p> <p>atentaat, läänerinne, idarinne, maneöversõda, positsioonisõda, Compiègne'i vaherahu,</p> <p>veebruari- ja oktoobrirevolutsioon Venemaal, Lenin, kommunistid, Nõukogude Venemaa</p> <p>iseseisvusmanifest, 23.-24.02.1918</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - leiab ja sõnastab infot erinevate allikate ja ajaloolise kaardi abil.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>tehnoloogia ja innovatsioon - tehnoloogia areng sõja ajal (uuendused sõjapidamises)</p> <p>teabekeskond - analüüsides Esimese maailmasõja eelseid allikaid, propagandapilte, õpilane õpib nägema propaganda mõju ühiskonnas valitsevatele hoiakutele ja inimese otsustele.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>kirjandus - raamatud ja filmid, mis kajastavad Esimese maailmasõja sündmusi, nt Erich Maria Remarque "Läänerindel muutusteta" (miks nim sõjaaegset põlvkonda "kadunud põlvkonnaks")</p> <p>geograafia -</p> <p>kaardilt info hankimine, kontuurkaardi täitmine.</p>	<p>Töö kaardiga: ajalookaardi abil sõjaliste blokkide nimetamine, kontuurkaardile kandmine, sõja käigu kohta informatsiooni hankimine sõnastamine</p> <p>Õpetaja valib klassile jõukohaseid ülesandeid (nt allika ja videoül-d)</p> <p>Esimese maailmasõja tehnilised uuendused: tank, tsepeliin, mürkgaasid, lennuk. Kuidas mõjutas sõjapidamist tehnilised uuendused? Leida tehniliste uuenduste kohta infot internetist.</p> <p>Manööversõja ja positsioonisõja võrdlemine.</p> <p>TTS meetod (aktiivne tekstiga töö). Võib paljundada teksti ja jagada</p>	<p>Faktipüramiid Esimese maailmasõja kohta</p> <p>Arutlus Esimese maailmasõja teemal. Näide https://teaduskool.ut.ee/sites/default/files/teaduskool/olympiaad/eesti/eao_2017_18_lv_pohiko_ol_esimene_maailmasoda_ja_selle_parand_kusimused.pdf</p> <p>Laiendatud kava koostamine Eesti iseseisvumise kohta.</p> <p>Allikatöö: töö iseseisvusmanifestiga</p> <p>https://president.ee/et/eesti-vabariik/iseseisvusmanifest</p>
--	---	--	--	---

<p>analüüsib nende protsesside erinevusi;</p> <p>kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju</p> <p>nimetab Esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis:</p> <p>seostab Eesti omariikluse kujunemist rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid)</p>			<p>osadeks paarilistele või rühmaliikmetele. Pärast annavad paarilised klassis ülevaate, mida nad teadsid varem, mida said tekstist teada või mida tahaksid veel teada. Rühmas töödades võib kasutada vastastikuse õpetamise meetodit, kus iga rühmaliige tutvustab enda osast saadud infot.</p>	
--	--	--	--	--

Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul

<p>ÕPILANE: teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud</p>	<p>Sisepõlemismootor, Elekter, Hõõglamp, röntgen, Raudtee,</p>	<p>LÄBIVAD TEEMAD: Tervis ja ohutus- tähelepanu pööratakse tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õpilane õpib</p>	<p>Artikli ja reklaami koostamine. Teaduse ja tehnika areng uusajal.</p>	<p>Artiklite või ühe-minuti loengte koostamine ja nendega tutvumine.</p>
--	--	--	--	--

<p>haiguste ja epideemiatega võitlemisel: toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt) ja põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel, rahvastikuprotsessides jne</p> <p>toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist:</p> <p>toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta.</p>	<p>Raudbetoon, rahvastik, Aspiriin,, narkoos, süstal, pastöriseerimine, valmistoit, krinoliin, tärgeldamine, frakk, smoking, silinder, romantism, realism, historitsism, impressionism, postimpressionism, juugend</p>	<p>analüüsima erinevate (isiklike, sotsiaal-majanduslike, kultuuriliste ja keskkonna jt) tegurite mõju tervisele ja turvalisusele ja seadma tervise ja ohutusega seotud eesmärged ning analüüsima nende saavutamist.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Bioloogia mõisted ja teemad: nakkushaigused, bakterid ja viirused, veregrupp, rasestumine ja rasestumisvastased vahendid, toitumine jms</p> <p>Keemia: ravimid ja narkoos</p> <p>Füüsika: sisepõlemismootor, elektrienergia, elektrimootor, hõõglamp, röntgen</p> <p>Geograafia: rahvastikuprotsessid 19. sajandil</p>	<p>https://vara.ee-koolikott.ee/node/310</p> <p>Rühmatöö või paaritöö. Ühe minuti loengud 19. sajandi teadusest ja kultuurist.</p> <p>Vt näiteid ühe-minuti-loengutest https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng</p> <p>Esmalt arutatakse mõne minuti loengu põhjal, milline on hea minuti loeng (pealkiri, hüpotees, loengu tekst, intonatsioon, katteplaanid, kokkuvõte)</p> <p>Seejärel kogutakse infot ja kirjutatakse tekst, mõeldakse läbi katteplaanid, küsimused jms.</p>	<p>Teadmiste kontrolliks ja/või kordamiseks sobib viktoriin, kahoot, miljonimäng vms, mille õpilased ise koostavad. Küsimustes peaks olema kasutatud kõigi õpilaste või rühmade töid.</p> <p>Soovi korral võib õpetaja koostada ka valikvastustega veebitesti.</p> <p>Põhjaliku (mälu)mängu koostamine võib olla ühe või paari õpilase loovtöö teema.</p>
--	--	---	---	---

Ajalugu 9. klass

Lähiajalugu

Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939

Teema olulisus: 1920. aastaid on nimetatud Euroopas demokraatia võidukäigu ja patsifismi ajastuks. Tänu demokraatlike riikide võidule Esimeses maailmasõjas süvenes “vanades” demokraatlikes riikides nimetatud riigikord veelgi. Seda eelkõige valimisõiguse laienemise näol ning levis riikidesse, kus seda esmakordselt rakendada hakati. Leiutised ja uuendused teaduse ja tehnika vallas jõudsid inimeste igapäevaelu, tõusis naiste roll ühiskonnas. Eesti sai pärast iseseisvuse saavutamist osaks Euroopa kultuuriruumist, mistõttu on oluline käsitleda Eesti ajalugu seostatuna Euroopa ja maailma ajalooga.

Kahe maailmasõja vahelise perioodi arengu katkestas ülemaailmne majanduskriis. Majandusraskustele lisandusid rahvuslikud, sise- ja välispoliitilised probleemid, mis loid tingimused autoritaarsete ja totalitaarsete jõudude esiletõusuks. Käsitletavat teemat ning kokkupuude erinevate allikatega võimaldavad õpilases arendada analüüsioskust ja põhjuse-tagajärje seoste leidmist. Oskust arutleda ning teha järeldusi, pidades seejuures silmas laiemat ajaloolist konteksti.

9.KLASS AJALUGU				
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Esimese maailmasõja tagajärjed				
ÕPILANE: selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajalooos teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi	Compiègne'i vaheahu, Pariisi rahukonverents, Versailles' süsteem, Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda ,Rahvasteliit, reparatsioonid	ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. kultuuri- ja väärtuspädevus - Esimese maailmasõja rahulepingu tingimuste kontekstis õiguse ja õigluse vahekord. LÄBIVAD TEEMAD: keskkond ja jätkusuutlik areng - sõja mõju keskkonnale.	Võrdlev tabel Pariisi rahukonverentsi eesmärkidest ja otsustest suurriikide Suurbritannia, Ameerika Ühendriigid ja Prantsusmaa näitel, peamised eesmärgid, Saksamaa küsimus ja rahulepingu tingimused	Grupitöö: arutelu tekitavatele ja analüüsi nõudvatele küsimustele vastamine. Grupis ühise seisukoha kujundamine. Teadmiste kontroll: nt valikvastustega test või arutlevatele küsimustele vastamine.

<p>ajaloolises kontekstis arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda</p> <p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi</p> <p>teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed; teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda; teab ja selgitab Rahvasteliidu Esimese maailmasõja järgset rolli; kasutab ajalookaarti ja analüüsib teemakohaseid allikaid.</p>		<p>teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende analüüsimine.</p> <p>geograafia - töö kaartidega.</p> <p>kunstiõpetus - töö karikatuuridega.</p> <p>inglise keel - karikatuuridel oleva teksti tõlkimine, videomaterjalist arusaamine.</p>	<p>Töö kaardiga: kontuurkaardi täitmine - Euroopa kaart enne ja pärast Esimest maailmasõda. Mis impeeriumid lagunesid ja millised uued riigid tekkisid. Kasutada ajaloo atlast. Kaardile legendi koostamine.</p> <p>Töö allikatega: Pariisi rahukonverentsil tehtud otsused.</p> <p>Töö karikatuuridega: Rahvasteliit.</p> <p>Töö allikaga: Rahvasteliidu loomine.</p> <p>Mõistekaardi koostamine - loomise aeg, eesmärk, osalenud ja mitte osalenud.</p> <p>Pildianalüüs: mis on karikatuur? Mis on poliitiline karikatuur? Kuidas karikatuure ajaloo tõlgendamiseks ja mõistmiseks kasutada saab?</p> <p>Poliitiliste karikatuuride joonistamine.</p>	<p>Töö kaartidega: kontuurkaardi täiendamine, ajaloo atlase kasutamine küsimustele vastamiseks.</p> <p>Pildianalüüs: karikatuuride kasutamine</p>
--	--	---	---	---

<p>Eesti Vabadussõda</p> <p>on üks kümnetest sõdadest, mida peeti pärast Esimese maailmasõja lõppu ja mille tulemusena sündis Kesk- ja Ida-Euroopas mitmeid rahvusriike. Vabadussõda on üks olulisimaid ja keerulisimaid ajajärke Eesti riigi ajaloos. Esimest korda ajaloos võitlesid eestlased oma riigi eest oma lipu all. Vabadussõja ajalugu on eelkõige inimeste lugu, kes tagasid oma vaprusena Eesti riigi püsijäämise. Eesti rahva iseseisvus ja vabadus ei ole iseenesest mõistetav. See saavutati võitluses ja seda tuleb kaitsta. Teema õppimise kaudu kujundame kultuuri-, väärtus- ja kodanikupädevust. Õpilane loob seoseid Eesti lipupäevade ja Vabadussõja sündmuste vahel, oskab põhjendada nende olulisust minevikus ja tänapäeval.</p>				
<p>ÕPILANE:</p> <p>analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis</p> <p>teab, kes olid Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov ning selgitab nende tähtsust;</p> <p>teab, millal toimus vabadussõda;</p> <p>teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi;</p> <p>kasutab ajalookaarti sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel;</p> <p>teab ja selgitab vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel.</p>	<p>Vabadussõda, Tartu rahu, Jaan Poska, Võnnu lahing, Julius Kuperjanov, Johan Laidoner, Landeswehri sõda, välisriikide abi Vabadussõja toimumise aeg, põhjused ja tagajärjed. 23. veebruar - miks tähistatakse?</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine</p> <p>kultuuri- ja väärtuspädevus - eestlaste valikud sõjas, koolipoiste roll, Eesti vabadus ei ole iseenesest mõistetav, see saavutati võitluses ja seda tuleb kaitsta.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - rühmas töötamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine</p> <p>kultuuriline identiteet - Vabadussõda kui Eesti omariikluse ja kultuuriloo oluline osa, lipupäevad.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende analüüsimine; ajalehe artiklite leidmine ja analüüsimine.</p> <p>geograafia - töö kaartidega</p> <p>kunstiõpetus - töö piltidega</p> <p>ühiskonnaõpetus - info leidmine riigiportaalidest.</p>	<p>Töö kaardiga: sõja algus, pöördelised lahingud, rinde muutumine. Kasutada ajaloo atlast.</p> <p>Pildianalüüs: kes on piltidel ja mille poolest olulised vabadussõja kontekstis: Jaan Poska, Johan Laidoner, Julius Kuperjanov.</p> <p>Võrdlev tabel: poliitilis-ühiskondlik olukord Euroopas ja Eestis Esimese maailmasõja lõpust kuni 1920. aastani.</p> <p>Töö piltidega rühmas: fotod vabadussõja ja Tartu rahu kohta. Mis on pildil? Kuidas nähtut</p>	<p>Rühmatöö esitlemine ajalehe artiklite kohta.</p> <p>Perekonnaloo esitlemine - vabadussõjas osalenud sugulane/sugulased.</p> <p>Teadmiste kontroll arutlevate küsimustega Eesti vabadussõja tagajärgede, mõju ja Euroopa kontekstis.</p> <p>Isikute tundmine piltide järgi ning nende olulisuse selgitamine.</p> <p>Kuldvillaku tüüpi mängu koostamine ja läbiviimine vabadussõja kohta: https://jeopardyla</p>

			<p>tõlgendada.</p> <p>Õppekäik kodukohas vabadussõja monumendi või lahingupaiga kohta.</p> <p>Perekonnavu uurimine - osalemine Vabadussõjas.</p> <p>Töö allikatega. Rühmatöö: ajalehe artiklite otsimine vabadussõja kohta. Mida tollastes ajalehtedes sõja kohta kirjutati: https://dea.digar.ee</p> <p>Rühmatöö esitlemine.</p>	<p>bs.com</p> <p>Vabadussõja monumentide kohta info leidmine ja selle esitlemine näitusena. Kanda Eesti kaardile või teha plakatina.</p>
Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel				
<p>ÕPILANE: iseloostab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas;</p> <p>analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale täna päeval</p> <p>kujundab oma poliitilise</p>	<p>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine</p> <p>geograafia - töö kaartidega</p> <p>kunstiõpetus - töö piltidega, plakatitega</p>	<p>TTS-meetod demokraatia ja diktatuuride kohta.</p> <p>Võrdlemine: erinevad riigivalitsemise vormid-tunnused: demokraatia ja diktatuur.</p> <p>Võrdlev tabel -ism'de (<i>fašism, kommunism, natsi onalsotsialism</i>) kohta: iseloomulikud tunnused.</p> <p>Võrdlev tabel Saksamaa,</p>	<p>Grupitöö: pannakse kirja demokraatia tunnused, mis meenuvad. Seejärel tabeli täitmine, kus on kirjas erinevad ajaloo perioodid ning kirjutatakse näiteid demokraatia arengust ja selle avaldumise kohta.</p> <p>Paaride ühendamine: erinevate poliitiliste õpetuste ja tunnuste</p>

<p>eelistuse ja põhjendab seda</p> <p>tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval</p> <p>teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid</p> <p>demokraatia arengust antiikajast tänapäevani</p> <p>iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism</i>;</p> <p>teab, kes olid Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt ja iseloomustab nende tegevust; võrdleb autoritarismi ja totalitarismi.</p>		<p>ühiskonnaõpetus - erinevad riigivalitsemise vormid ja nende tunnused</p> <p>inglise keel - videotest teksti arusaamine.</p>	<p>Itaalia, NSVL kohta: diktatuuride erinevused ja sarnasused.</p> <p>Võrdlev tabel USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa kohta: erinevused ja sarnasused demokraatias.</p> <p>Arutlev vestlus poliitilistest vaadetes: tänapäeva poliitilised parteid Eestis ning nende poliitilised vaates (lühidalt).</p> <p>Töö kaardiga: demokraatlikud riigid ja diktatuuririigid: miks, millal muutus riikide sisepoliitika ning miks jäi osa riike demokraatlikuks, osa mitte?</p> <p>Töö fotodega ja plakatitega nii demokraatlike kui diktatuuririikide kohta. Mis valdkonna või teema kohta pilt/plakat on? Kellele suunatud? Mis on sõnum? Mida on pildil/plakatil näha?</p> <p>Kõne</p>	<p>ühendamine.</p> <p>Grupitööde esitamine ja kokkuvõtva tabeli täitmine demokraatlike ja totalitaarsete riikide kohta. Kokkuvõtva tabeli põhjal saab näiteks õpilane arutleda küsimuste üle.</p> <p>Arutluse koostamine. Õpilane valib ühe demokraatliku ja/või totalitaarne riigi ja koostab lühiarutluse õpetaja etteantud küsimuste põhjal.</p> <p>Aliase tüüpi mängu koostamine ja läbiviimine.</p> <p>Kaarditöö ja kaardi põhjal küsimustele vastamine.</p> <p>Töö allikatega: pildid, plakatid, allikatekstid.</p>
--	--	--	--	---

			<p>propagandarelvana. Lõigu analüüsimine raamatust “Mein Kampf” (https://www.nommeraadi.ee/meedia/pdf/RRS/Mein%20Kampf%20I.pdf).</p> <p>Mis hinnangu annab Hitler massidele? Mis demagoogia võtteid kasutasid natsid oma eesmärgi saavutamiseks?</p> <p>Töö piltidega: isikute äratundmine ja selgitamine nende rolli ja tähtsust kahe maailmasõja vahel.</p> <p>Grupitöö: õpetaja jaotab gruppides erinevad demokraatlikud ja totalitaarsed riigid. Koostatakse plakat või slide esitlus. Õpetaja annab ette suunavad küsimused. Iga grupp esitleb oma riiki. Kokkuvõtteks täidab iga õpilane võrdleva tabeli.</p> <p>Ajajoone koostamine: kanda tähtsamad sündmused, isikute valitsemised ajajoonele.</p>	
--	--	--	---	--

Demokraatlik ja autoritaarne Eesti				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide teel ja analüüsib nende mõju</p> <p>nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja toob näiteid nende tegevusest; selgitab ja toob näiteid mõistete <i>ideoloogia, reform ja revolutsioon</i> kohta;</p> <p>kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul.</p>	<p>maareform, Asutav Kogu</p> <p>parlamentarism, põhiseadus, vaikiv ajastu, meeste ja naiste roll poliitikas ning ühiskonnas (nt. Jaan Tõnisson, Konstantin Päts, Alma Ostr-Oinas, Minni Kurs-Olesk, Marie Reisik)</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine</p> <p>geograafia - töö kaartidega</p> <p>ühiskonnaõpetus - riigi korraldus ja juhtimine.</p>	<p>Rühmatöö: võrdleva tabeli koostamine demokraatliku ja autoritaarse perioodi kohta.</p> <p>Harjutamiseks Demokraatlik ja autoritaarne Eesti (tunnuste äratundmine) https://learnimgapps.org/display?v=p91am7y6a22</p> <p>Video vaatamine Filmiarhiivist "Eesti Vabariigi 20. aastapäeva tähistamine (paraad ja Pätsi kõne).</p> <p>Eesti vabariigi neli põhiseadust - võrdleva tabeli koostamine.</p> <p>Töö piltidega: Jaan Tõnisson ja Konstantin Päts - teab, kes olid ja mis oli nende tähtsus ja roll Eestis kahe maailmasõja vahel.</p> <p>Autoritarismi avaldumine vaikiva ajastu näitel Eestis - tunnused ja näited.</p>	<p>Arutluse koostamine õpetaja etteantud küsimuste põhjal.</p> <p>Pildianalüüs: tunneb pildilt ära Pätsi ja Tõnissoni ning selgitab nende tähtsust.</p> <p>Koostatud võrdleva tabeli põhjal põhiseaduste analüüs ja nende üle arutlemine.</p> <p>Ajajoone koostamine ja vastavate etteantud tunnuste ja daatumite õigesse kohta kokku viimine ning paigutamine.</p>

			<p>Faktipüramiid Konstantin Pätsi ja Jaan Tõnissoni kohta: faktid nende elu kohta, tegevus ja mõju-tähtsus Eesti ajaloos.</p> <p>Töö ajateljega: sündmuste paigutamine ajateljele</p> <p>Kontuurkaart: Eesti haldusjaotus 1920-1940.</p>	
Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel				
<p>ÕPILANE:</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale</p> <p>selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda</p> <p>toob allikate põhjal esile</p>	<p>konveiermeetod, inflatsioon, ülemaailmne majanduskriis, uus kurss, maaseadus, rahareform</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine</p> <p>ettevõtlikkuspädevus - mida toob kaasa majanduskriis ja hakkama saamine kriisi ajal.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega.</p> <p>kunstiõpetus - ajaloosündmuste sisu kategoriseerimine ja märksõnastamine pildi kujul.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine</p> <p>ühiskonnaõpetus - riigi roll majanduse korraldamisel, tööaeg ja tööjaotus</p> <p>geograafia - loodusressursside mõju riigi majandusele</p>	<p>õpetaja näitab suure depressiooni aegseid fotosid USAst, Saksamaast ja Suurbritanniast (sõekaevurid); õpilane valib ühe fotolt ühe isiku ning paneb tema loo kirja.</p> <p>Lünkteksti täitmine etteantud märksõnade alusel, kus kokkuvõtlikult maailma majanduse olukord kahe maailmasõja vahel.</p> <p>Ideekaart: Saksamaa majandus Esimese maailmasõja järel näidete</p>	<p>Teksti järjestamine: etteantud laused, mis on segamine ja need tuleb panna õigesse loogilisse järjekorda.</p> <p>Küsimuste esitamine allikate põhjal ja teine õpilane vastab küsimustele.</p> <p>T-tabel: mida head ja halba oli kahe maailmasõja vahel majanduses.</p> <p>Võrdlev tabel, arutelu paaristööna: majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel.</p>

<p>ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel; teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi; kasutuselevõtmine teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed.</p>		<p>(Saksamaa Ruhri tööstuspiirkonna äravõtmine)</p> <p>matemaatika - andmete analüüs ja järelduste tegemine diagrammide põhjal; tööaja ja -mahu arvutamine.</p>	<p>põhjal.</p> <p>Töö pildiga: pildid konveiersüsteemist ja Henry Ford - mis muutus majanduses ja tootmises ning milline oli Henry Fordi roll selles?</p> <p>Suure majanduskriisi eeldused, põhjused, tagajärjed joonistatud skeemi kujul (näiteid https://www.facebook.com/pliatsjapraanik/photos)</p> <p>Kujundada oma Eesti kroon. Anda ülevaade rahareformist ja krooni kasutusele võtmisest.</p>	
Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis				
<p>ÕPILANE:</p> <p>teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel</p> <p>toob näiteid erinevate ajastute kultuurist</p>	<p>uued valdkonnad kultuuris ja saavutused teaduses (tehnika, kino, film, kirjandus, teater, muusika jne), kultuur ja eluolu paikkonnas</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine</p> <p>ettevõtlikkuspädevus - uute leiutiste ja avastuste tegemine, mida kaasa tõi ja kuidas muutis inimeste eluolu.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - info otsimine ja uurimine kodukohaga seotud hoonete, isikute kohta.</p> <p>kultuuriline identiteet - kodukohas olevad hooned, mis osa</p>	<p>Rühmatöö: uurida kodukohas olevaid hooned, mälestusmärke, mis on omased kahe maailmasõja vahelisele perioodile. Koostada esitus või näitus. Millal rajati? Kujunemislugu. Milline on seisukord tänapäeval,</p>	<p>Paaris- või rühmatööna esitluse koostamine ja selle ettekandmine.</p> <p>Võrdleva tabeli alusel arutluse kirjutamine. Õpetaja etteantud suunavad küsimused või</p>

<p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile</p> <p>mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga</p> <p>märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju</p> <p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda</p> <p>kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas; nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; nimetab mõnda kultuuritegelast maailmas ja Eestis ning selgitab tema olulisust kultuuriloos.</p>		<p>erinevatest ajastustest; oma rolli mõistmine kultuurikandjana.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - eesti kirjanikud ja luuletajad ja nende teosed</p> <p>keemia, füüsika, bioloogia - tehnilised leiutised ja avastused.</p>	<p>kasutusvaldkond.</p> <p>Info otsimine ja uurimine kodukohaga seotud tuntud ühe või mõne kultuuritegelase kohta.</p> <p>Töö piltidega: ära tunda kultuuriga seotud tegelasi maailmast ja Eestist ning selgitada nende tähtsust.</p> <p>Võrdlemine: periood kahe maailmasõja vahel ja tänapäev: auto, raadio, meelelahutus, lennuk. Mida kaasa tõi kahe maailmasõja vahel ja mis roll on tänapäeval? Mida positiivset-negatiivset on antud tehnika areng kaasa toonud? Kellel on ligipääs?</p>	<p>märksõnad, mille alusel või mis rõhuasetused arutluses peaksid olema.</p> <p>Etteantud lausete alguste lõpetamine.</p> <p>Kodukohas olevate hoonete, mälestusmärkide kohta info uurimine ja rühmatööde esitlemine ning leitud info võrdlemine.</p> <p>Ristsõna, viktoriin, kuldvillaku-tüüpi mälumängu koostamine.</p> <p>Rühmatööna lauamängu tegemine.</p>
---	--	---	---	---

Teine maailmasõda 1939–1945

Teema olulisus:

Teise maailmasõja käsitlemisel on võimalus allikate põhjal muuhulgas arutleda põhjalikumalt inimõiguste teemal: mõelda, miks ja missuguseid valikuid teevad ja kuidas käituvad inimesed olukorras, kus neil on väga vähe või pea olematud valikud. Elades mitmekultuurilises ühiskonnas, tuleks arutleda, kuidas nähakse sõda ühes või teises ühiskonnagrupid, kuidas õpilane suhestub teemaga ning milline on teema seos tänapäevaga.

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õppiprojektid jm	Hindamine
Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel				
ÕPILANE: toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse- tagajärje seoseid arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja - nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel teab, milline oli	anšluss, Müncheneri kokkulepe, MRP, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis, Saksamaa taasrelvastumine, Saksamaa “Kolmas riik”	ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine. geograafia - töö kaartidega. kunstiõpetus - karikatuuri analüüs.	Võrdlev tabel 1930. aastate kriisid kohta: Mandžuuria kriis, Etioopia kriis, Hispaania kodusõda - millal toimus, põhjus, tagajärg. Mis mõju avaldas Teise maailmasõja puhkemisele? Mis roll oli Rahvasteliidul? Kontuurkaardi täitmine 1930. aastate konfliktide kohta. Ideekaardid erinevate sündmustega: MRP,	Tekstilise allika analüüs, nt Rahvasteliidu kohta. Lühiarutluse kirjutamine võrdleva tabeli põhjal. Suunavad küsimused ette anda. Väite 4 astet: olukord ja põhjused, mis viisid Teise maailmasõjani. Kas oleks saanud seda vältida?

<p>rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel;</p> <p>teab ja kirjeldab sündmuseid, mis viisid Teise maailmasõjani.</p>			<p>anšluss, Müncheni kokkulepe, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis: osalised, põhjus-tagajärg, millal toimus, miks oli oluline Teise maailmasõja puhkemise kontekstis?</p> <p>Kaart: konfliktid ja kriisikohad kaardil. Nende vaatlemine kaardil või kontuurkaardile kandmine.</p> <p>Paaris- või rühmatööna arutlemine erinevate sündmuste üle, mis viisid Teise maailmasõja puhkemiseni.</p> <p>Juhitud kujutus - lugeda teksti mõnest sündmusest, lasta õpilastel see lõpetada ja seejärel lugeda ette õige versioon.</p> <p>Rahvasteliidu tegevus enne Teist maailmasõda - allikatekstide analüüs ja arutelu.</p>	
---	--	--	---	--

Teine maailmasõda				
<p>ÕPILANE:</p> <p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda</p> <p>teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda; toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed;</p> <p>seletab mõisteid <i>MRP, holokaust, ÜRO</i>; kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;</p> <p>analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis.</p>	<p>sõjategevus ida- ja lääneriindel, Stalingradi lahing, teise rinde avamine (Normandia dessant), Talvesõda, Pearl Harbor, tuumarelva leiutamine ja kasutamine, koostöö liitlastega, ÜRO, Atlandi Harta, inimsusevastased kuriteod (holokaust, genotsiid)</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine.</p> <p>väärtus ja kõlblus - inimelu hind sõjas, inimelu väärtustamine</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine.</p> <p>geograafia - töö kaartidega.</p> <p>ühiskonnaõpetus - inimõigused ühiskonnas, ÜRO.</p> <p>füüsika - tuumaenergia ja tuumarelva</p> <p>inglise keel - filmide, videode vaatamine.</p> <p>usundiõpetus - üks nähtus, erinevad näod. Tee virtuaalses keskkonnas näitus internetist leitud piltidega, kus sa leiad ühe religiooni kohta, mis on seotud paljude eelarvamuste ja stereotüüpidega, võimalikult palju erinevaid fotosid (islami naised, juudid, hindud jne).</p> <p>Töö allikaga. Külastada <u>Anne Franki muuseumi lehekülge</u>, võimalusel lugeda katkendeid Anne Franki päevikust (ilmunud ka eesti keeles). Õpitegevusena teevad õpilased Canva või mõnes muus virtuaalses keskkonnas lühifilmi teemal: "Mida Anne Franki päevikud õpetavad meile holokaustist?"</p>	<p>Töö kaardiga: erinevad sõjarinded. Sõjaplaanid.</p> <p>Töö karikatuuridega ja plakatitega sõja kohta.</p> <p>Võrdlev tabel: erinevate sündmuste toimumise aeg, põhjused- tagajärjed, osapooled.</p> <p>Töö fotodega: mis konverents, kes osalesid, millised olid tulemused?</p> <p>Propagandaplakati analüüs: nt küsimused: mida kujutatakse plakatil? kes on tegelased? mis meeoleolu püütakse plakatiga tekitada? kas pildi põhjal on võimalik öelda, mis riik (või mis poolel võidelnud riik) on, selle autor ja mis riigi sõdureid seal kujutatakse?</p> <p>Mõiste- või ideekaardid mõistete kohta: genotsiid, holokaust, inimsusevastane kuritegu, mõistete tähendus tänapäeval.</p>	<p>Faktide püramiid</p> <p>Lünkteksti täitmine ajaloo atlase abil.</p> <p>Kasutades ajalookaarti, kirjeldab sõjategevuse kulgu ja tandreid. Vastab küsimustele.</p>

			<p>Võrdlev tabel: Teise maailmasõja tulemused: võitja ja kaotaja riigid, tulemused?</p> <p>Rühmatöö: plakati koostamine (nt www.linot.com) erinevate Teise maailmasõja sündmustega. Võib anda ka igale rühmale konkreetse sündmuse, sõja perioodi või piirkonna, mille kohta ülevaade teha. Ette võiks anda suunavad märksõnad või küsimused.</p> <p>Arutelu klassis: alguses väiksemad rühmad, seejärel üle klassi. Võib kasutada ka märkmetahvli ja/või -lehti, et saada ühiselt märksõnad kirja: mis muutus Teise maailmasõja tulemusel sõjapidamises?</p>	
--	--	--	--	--

Eesti Teises maailmasõjas

<p>ÕPILANE: toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärg</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel</p> <p>analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist</p> <p>selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; selgitab Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga; selgitab mõisteid <i>MRP</i>, <i>küüditamine</i>, <i>baaside leping</i>, <i>okupatsioon</i>; analüüsib eestlaste valikuid Teises maailmasõjas</p>	<p>baaside leping, baaside ajastu, annekteerimine, Konstantin Päts, küüditamine, suur põgenemine, nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine.</p> <p>väärtus ja kõlblus - inimese võimalused ja valikud sõja ajal.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine.</p> <p>ühiskonnaõpetus - inimõigused ja valikud ühiskonnas sõja kontekstis</p>	<p>Töö allikatega: eestlaste valikud Teises maailmasõjas.</p> <p>Töö lugudega küüditamise kohta: millised olid/on inimeste mälestused 1941. ja 1944. a suur küüditamistest.</p> <p>Allikanäiteid: https://www.kogumelugu.ee/et/otsing?keys=Eesti+Teises+maailmas%C3%B5jas (valida eakohased ja sobilikud lood). Erinevaid lugusid võiks kuulata rühmades, neid võrrelda: sarnasused ja erinevused.</p> <p>Õppekäik kodukohas asuvasse Teise maailmasõjaga seotud paika. Millised on ajaloolised muutused?</p> <p>Uurida perekonnalugu: kas on perekonnas liiget/liikmeid, kes on küüditatud või põgenenud Teise maailmasõja ajal Eestist? Uurida mälestusi. Neid jagada klassis.</p>	<p>Diskussioon: nt arutleda eestlaste valikute üle Teises maailmasõjas; koostöö või leppimine võõrvõimu tingimustega.</p> <p>Vaidlen autoriteediga: antakse igale rühmale üks mõte ja seejärel arutletakse selle üle, kas nõustutakse väitega või mitte ning miks.</p> <p>Arutluse kirjutamine: ette anda suunavad küsimused või märksõnad.</p> <p>Õppekäik. Teemakohane arutelu ajaloos toimunud muutuste üle ja seost tänapäevaga.</p>
--	--	---	--	--

Maailm pärast Teist maailmasõda

Teema olulisus:

Sõda muutis kardinaalselt jõudude vahekorda maailmas. Kuna NSVL laiendas järk-järgult oma mõjuvõimu Ida-Euroopas ning lääneriigid ei suutnud Moskva laienemist takistada, kujunes välja uus suurriikide-vaheline vastasseis - külm sõda. Vaatamata ideoloogilisele vastuolule püüti viia rahvusvahelised suhted uuele tasandile. Õpilane õpib eritüübiliste allikate ja ülesannete põhjal analüüsima ja sõnastama järeldotsi külma sõja ajal toimunu kohta. Õpilane õpib väärtustama demokraatiat ning inim- ja kodanikuõigusi. Ajastule omaselt on võimalik käsitleda massikultuuri ja selle mõju ühiskonnale ning looduskeskkonnale. Päevakorda kerkib sotsiaalne õiglus ja võrdsus erinevate liikumiste näol: näiteks mustanahalistele võrdsete õiguste nõudmine, noorsoo- ning hipiliikumine jne.

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Külm sõda				
ÕPILANE: arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja - nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda selgitab näidete toel	külm sõda, Trumani doktriin, Marshalli plaan, raudne eesriie, külma sõja kriisikoldded (nt Berliini kriis, Korea sõda, Suessi kriis, Kariibi ehk Kuuba kriis, Ungari ülestõus, Vietnami sõda, Praha kevad,	ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - rühmas probleemiakna täitmine, ajalookaardi abil teadmiste omandamine ja kinnistamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine, uudisloo koostamine tuginedes usaldusväärsetele allikatele.	Kaart: konfliktid ja kriisikoldded kaardil. Nende vaatlemine kaardil või kontuurkaardile kandmine. Probleemiaken külma sõja kriiside kohta. Jagada rühmade vahel külma sõja kriisid. Rühmad täidavad tekstide ja videomaterjali põhjal probleemiakna	Kaart: leiab kaardilt või paigutab kontuurkaardile külma sõja kriisikoldded Allikatöö: allikate abil info leidmine, analüüsimine, järeldotsi sõnastamine, mõistete kasutamine õiges kontekstis.

<p>Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos</p> <p>iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>külm sõda, kriisikolle, raudne eesriie</i>.</p>	<p>Afganistani sõda)</p>	<p>väärtus ja kõlblus - inimõiguste väärtustamine, allikatekstide põhjal arvamuse avaldamine</p> <p>AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine, uudise kirjutamine.</p> <p>geograafia - maailma poliitilise kaardi tundmine, kaardil orienteerumine</p> <p>ühiskonnaõpetus - demokraatliku ja diktatuuri võrdlemine, näidete toomine,</p>	<p>(põhjused, osalevad pooled, olulisemad sündmused, isikud, probleemi, tagajärjed) ja esitlevad seda kas plakati või esitluse näol.</p> <p>Töö allikatega - õpetaja valib sobivad allikad, nt https://eelmine.ee/koolikott.ee/kogumik/19129-Kulma-soja-puhkemine-Kahepooluseline-maailm</p>	<p>Arutluse kirjutamine. https://www.slideserve.com/shamuss/ajaloo-arutluse-kirjutamine</p> <p>Arutluse hindamise mudel https://drive.google.com/file/d/1zq4FfRi88uTcI-9QpJLRhasH2C2BZRd/view</p> <p>Uudisloo koostamine kirjalikult või helisalvestina ühe külma sõja kriisi kohta.</p>
--	--------------------------	---	--	---

Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda

<p>ÕPILANE:</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel</p> <p>selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -</p>	<p>heaoluühiskond, mustanahaliste ja naiste õigused, jagatud Saksamaa, noorteliikumised, hipide liikumine, globaliseerumine, NATO, Euroopa Liit, võtmeisikud (nt. Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Rosa Parks, Rachel</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.</p> <p>sotsiaalne ja kodanikupädevus - vastastikune õpetamine</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine.</p> <p>väärtus ja kõlblus - ühiskondlikud liikumised ja erinevate ühiskonnagruppide õigused.</p> <p>AINEALANE LÕIMING: Kunstiõpetus - fotode/piltide äratundmine/analüüsimine.</p> <p>geograafia - töö kaartidega.</p>	<p>Vastastikune õpetamine e siksak meetod: ette anda allikad, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Juhtumi analüüs: kuidas näiteks liiguti mustanahaliste õiguste suunas - ette anda olnud juhtum(id) ja kuidas olukord lahendada.</p> <p>Kaarditöö: jagatud Saksamaa. Poliitilised</p>	<p>Võrdlemine: naiste ja mustanahaliste õigused ning liikumine pärast Teist maailmasõda ja tänapäeval.</p> <p>Juhtumi analüüs: lugude või näidete põhjal inimeste võimalused ja valikud pärast Teist maailmasõda.</p> <p>Pildianalüüs, arutlemine piltide põhjal etteantud teemade üle.</p>
--	--	--	---	---

<p>nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ja põhjendab seda</p> <p>kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel teab, kes olid Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan ning iseloomustab nende tegevust iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda ajaloo kaardi toel.</p>	<p>Carson, Madeleine Albright, Hanna Arendt, Indira Ghandi, Ruth Bader Ginsburg, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi)</p>	<p>ühiskonnaõpetus - naiste ja mustanahaliste õigused, võrdõiguslikkus.</p> <p>inglise keel - filmide, videode vaatamine.</p>	<p>tingimused erinevates Saksamaa piirkondades.</p> <p>Pilditöö: pildid isikute ja sündmustega - märkida, sündmus isik pildil ning panna juurde tähtsus.</p>	<p>Videode vaatamine isikute kohta ning nende kohta võrdleva tabeli täitmine, arutlemiseks ja sarnasuste ning erinevuste leidmine üldistavalt.</p> <p>Videode vaatamine ja küsimuste esitamine nähtu kohta (küsisõnad ette anda), paariline vastab küsimustele.</p>
---	--	---	--	---

Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV

<p>ÕPILANE:</p> <p>analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist</p> <p>iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode</p>	<p>NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon, poliitiline juhtimine, kommunistliku partei liidrid Stalinist kuni Gorbatšovini, metsa vendlus, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioonid,</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus – leiab videolõigust infot, oskab eristada olulist, koostab oma definitsiooni.</p> <p>suhtluspädevus – väljendab end selgelt ja asjakohaselt, esitab oma seisukohti; töötab rühmas konstruktiivselt.</p> <p>väärtuspädevus – väärtustab inimõigusi, demokraatlikku riigikorda.</p> <p>LÄBIVAD TEEMA:</p> <p>teabekeskond – arhiivikaadrid infoallikana, dokumentaalsaadete teabevahendina.</p>	<p>Töö allikatega: õppematerjal “Tagasivaade minevikku - erinevad vaatenurgad”, <u>Aeg ilma valikuteta: Läti ja Eesti NSV Liidu koosseisus</u></p> <p><u>https://drive.google.com/file/d/1TbEn499pwS8fkI3IgSm</u></p>	<p>Definitsioonikaart - võib teha nt stalinismi, sula või stagnatsiooni kohta.</p> <p>Mõttekaart kommunistlike riikide kohta tunnuste ja näidetega või ENSV kohta</p> <p>Rühmatöö tulemusel valminud plakatite ja ettekannete esitamine.</p>
--	--	---	--	--

<p>nimetab NSVL liidreid (Stalin, Hruštšov, Brežnev, Gorbatšov) ning iseloomustab nende võimuperioodi; võrdleb eri perioode arutluse käigus;</p> <p>toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda jne);</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;</p> <p>kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast Teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis.</p>	<p>küüditamine, dissident, võtmeisikud (nt. Leida Laius, Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas)</p>	<p>väärtused ja kõlblus – väärtustab inimõigusi, demokraatia tugevused ja nõrkused.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>ühiskonnaõpetus: totalitaarne ühiskond, sise- ja välispoliitika.</p> <p>kunstiõpetus: plakati koostamine nõukogudeaegsete märksõnade tutvustamiseks, mõistete kujutamine piktogrammidega</p>	<p>PkM50us-1wLSU/view</p> <p>Õppematerjal “Ajaloõpetus ja pildid” koos töölehtedega: Ajaloo raskus - sõja ja totalitarismi kogemus” https://www.ea.ys.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-ii</p> <p>Rühmatöö, plakati koostamine: õpetaja jagab rühmade vahel pildil olevad teemad: isikukultus, vene värk, võõrad, pioneerid, repressioonid. propaganda. Iga rühm töötab läbi oma teema ning ülesanded ning tutvustab kokkuvõtte plakati abil klassile https://ajalugu.haridusekraanil.ee/opetajale</p> <p>Nõukogudeaegsete nähtuste seletamine pildikeele abil.</p>	<p>Tagasisidet annavad kaasõpilased hindamismudeli alusel.</p>
---	--	---	---	--

Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s

<p>ÕPILANE:</p> <p>kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid</p> <p>hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest</p> <p>toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel</p> <p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile,</p> <p>mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga</p> <p>toob näiteid erinevate</p>	<p>infotehnoloogia areng, massikultuur ja kõrgkultuur valitud näidete põhjal</p>	<p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <p>õpipädevus - lahendada iseseisvalt etteantud ülesanne.</p> <p>suhtluspädevus - vestluse/intervjuu läbiviimine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>tehnoloogia ja innovatsioon - nõukogudeaegsed esemed ja nende vasted tänapäeval.</p> <p>kultuuriline identiteet - nõukogude aeg kui eesti kultuuri osa.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - küsimuste moodustamine ja vestluse läbiviimine.</p> <p>matemaatika - esemete paigutamine ajaliselt õiges järgnevuses.</p> <p>loodusõpetus - metsavennapunkrid - seos looduskeskkonnaga.</p>	<p>Vestlus/intervjuu: õpilased uurivad kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või perekonna tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne). Kirjalikult või salvestada vestluse/intervjuu. Eelnevalt ette valmistada küsimused intervjuuks/vestluseks.</p> <p>Nõukogudeaegne ese: õpilased toovad võimaluse korral kooli kaasa ühe eseme, mis on pärit nõukogude ajast. Teavad eseme lugu.</p> <p>Rühmatöö: õpilased esitlevad eset ning teevad kokkuvõtva plakati esemetest ja kodus räägitud lugudest. Esitluse võib teha ka digitaalselt.</p> <p>Ajajoon rühmatööna. Õpilased kannavad esemed ajajoonele.</p>	<p>Esitlus: plakati esitamine. Esemed, mis kodust kaasa võeti, ja lood, mida kodus kuuldi nõukogude aja kohta.</p> <p>Meetod "lumepall" - pannakse paaris või gruppides kirja kõik mõtted, mis meenuvad õpitud teema kohta. Seejärel paaris või grupis lühikese kokkuvõtte koostamine märgitud mõtete põhjal.</p> <p>Ettekannete tegemine ja esitlemine nõukogude aja Eesti ja/või läänemaailma kultuuritegelaste kohta.</p>
---	--	---	---	--

<p>ajastute kultuuripärandist</p> <p>iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi teisel poolel; teab mõnda maailma ja Eesti tuntud kultuuritegelast ja selgitab nende tähtsust.</p>			<p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses olevasse paika, mis seostub ENSV ajaga. Miks oluline? Mis on tänapäeval roll või tähtsus? Kuidas säilinud? Mis lugusid paiga kohta teatakse?</p> <p>Teha lühiettekandeid nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste jt kohta (õpetaja võib anda valiku ette, võimalusel esitleda kodukandiga seotud isikuid, organisatsioone): nt Georg Ots, Paul Keres, spordiselts "Kalev", Jaak Uudmäe, Ants Antson, Jaan Kross, Ellen Niit, Uno Naissoo, Gustav Ernesaks, ansambel "Laine", Eve Kivi, Lia Laats, Ervin Abel jne. Võib ka teha segamini läänemaailma kultuuritegelaste kohta (näitlejad, muusikud, kirjanikud, sportlased): nt Aretha Franklin, Rolling Stones, Elvis Presley, Marilyn Monroe, Andy</p>	
---	--	--	---	--

			Warhol, Albert Camus, the Beatles”, Queen” jne.	
Eesti iseseisvuse taastamine				
<p>ÕPILANE:</p> <p>teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis</p> <p>selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu</p> <p>kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika</i>, <i>glasnost</i>, <i>Balti kett</i>, <i>laulev revolutsioon</i>; nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse taastamise protsessis ja</p>	<p>laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis, võtmeisikud (nt Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin).</p>	<p>ÜLDPÄDEVUS:</p> <p>digipädevus - oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks.</p> <p>õpipädevus - iseseisvalt ülesande lahendamine, nt kui vaja uurida mälestusi.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>väärtused ja kõlblus - perekonna esemete ja piltide ajalooline väärtus.</p> <p>kultuuriline identiteet - iseseisvuse taastamine kui rahva kultuurimälu osa.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - mälestuste jutustamine klassikaaslastele.</p> <p>muusika - laulva revolutsiooni lugude kuulamine ja nende sisu üle arutlemine.</p> <p>keemia, füüsika - fosforiit, selle kaevandamine, keemilised ja füüsikalised omadused, kus leidub?</p>	<p>Ideekaart: loetakse teabeteksti Lennart Meri kohta (valju häälega). Koostatakse ideekaart Lennart Meri kohta. Sama meetodit võib kasutada ka teiste võtmeisikute kohta.</p> <p>Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine (küsimuste algused ette anda).</p> <p>Mälestused: uuritakse vanematelt ja/või vanavanematelt, mida nad mäletavad iseseisvuse taastamisest. Võimaluse korral tuuakse kodust kaasa pilte, esemeid vms. Õpilane jutustab (nt paaristööna), mis talle kodus selle pildi või eseme kohta räägiti ning</p>	<p>Esitlus: mälestuste jutustamine ning piltide ja esemete näitamine kaasõpilastele.</p> <p>Näituse koostamine mälestustest ja nõukogude aja esemetest.</p> <p>Iga õpilane kirjutab Lennart Meri, Mart Laari, Boris Jeltsini ja Mihhail Gorbatšovi piltide juurde, mida ta nendest isikust teab.</p> <p>Viktoriin iseseisvuse taastamise kohta.</p> <p>Reflekteeriv ülesanne: nähtud video-/filmilõikude kohta kokkuvõtva tabeli täitmine. Tabeli põhjal reflekteerivatele küsimustele vastamine: mida uut teada said? mis oli põnev teadmine? mida juba teadsid?</p>

<p>annab hinnangu nende tegevusele ajaloolises kontekstis.</p>			<p>kuidas see on perekonnaga seotud. Mis on emotsionaalne väärtus? Miks on seda pilti või eset alles hoitud?</p> <p>Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal.</p> <p>Mälestuste kogumine: kas on peres kedagi, kes Balti ketis osales? Uurida perekonnalugu ja pilte antud sündmusega seoses.</p> <p>Isamaaliste laulude kuulamine. Näiteks "Ei ole üksi üksi maa" - õpetaja selgitus, miks see laul ja kuidas on seotud fosforiidisõjaga; arutleda klassis, kuidas seostub iseseisvuse taastamisega. Miks on olulised iseseisvuse taastamise kontekstis nt öölaulupeod või 20. augusti muusikalised rahvaüritused?</p> <p>Lünkteksti täitmine iseseisvuse taastamise</p>	<p>milline on õpilase hinnang/arvamus teemale? jne. Lisada võib ka küsimusi filmi temaatika kohta. Vastused peaksid välja tulema filmidest.</p> <p>Küsimuste moodustamine õpitud teema kohta. Kaaslane vastab küsimustele. Küsisõnad võib on ette anda. Võib anda kasutada näiteks materjale, mis on koondatud õpimappi.</p> <p>Projektülesanne: digitaalse ajalehe koostamine. Kasutada pilte ja videosid. Ise teksti koostamine teema kohta. Õpitud mõistete õiges kontekstis kasutamine.</p> <p>Ristsõna koostamine ja lahendamine.</p> <p>Aliase või Kuldvillaku tüüpi mängude koostamine/mängimine.</p>
--	--	--	---	--

			<p>kohta, märksõnad on etteantud.</p> <p>Lünktekst: ette on antud märksõnad ja tuleb paigutada sõnad, mõisted õigesse lünka.</p> <p>Mõiste kaartide koostamine: ühel pool mõiste, nimi, aastaarv ja/või teisel pool selgitus.</p>	
Maailm 1990. aastatest alates				
<p>ÕPILANE:</p> <p>iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel</p> <p>selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutam isega</p> <p>märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju</p>	<p>NSVL lagunemine, Saksamaa taasühinemine, rahvusvahelised organisatsiooni (NATO, EL ja ÜRO), rahu ja konfliktide lahendamine, identiteet ja mitmekesisus, energiamajandus, globaalprobleemid (nt epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused,</p>	<p>ÜLDPÄDEVUS:</p> <p>digipädevus - oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks.</p> <p>õpipädevus - iseseisvalt ülesande lahendamine.</p> <p>sotsiaalne-ja suhtluspädevus - paaris- või grupis töötamine.</p> <p>LÄBIVAD TEEMAD:</p> <p>teabekeskond – ajakirjandus teabe- ja infoallikana.</p> <p>AINEALANE LÕIMING:</p> <p>eesti keel ja kirjandus - allikatekstide lugemine ja analüüsimine.</p> <p>geograafia - Euroopa riigid pärast NSVL lagunemist.</p> <p>ühiskonnaõpetus - rahvusvahelised organisatsioonid, globaalprobleemid.</p>	<p>Töö kaardiga: märgib, mis riigid tekivad NSVL lagunemisel, Tšehhoslovakkia ja Jugoslaavia lagunemisel.</p> <p>Ajajoon: Euroopa Liidu ja NATO laienemine: millal ühines Eesti EL ja NATO-ga? Mis ajal võttis Eesti kasutusele euro?</p> <p>Paaris- või grupitöö: erinevad globaalprobleemid (epideemiad, terrorism jne): selgitatakse põhjuseid, tuuakseid näiteid.</p>	<p>Arutluse kirjutamine. Suunavad küsimused võib ette anda.</p> <p>Probleemiaken paaristöö na ette antud probleemküsimuse lahendamiseks.</p> <p>Võrdlev tabel rahvusvaheliste organisatsioonide kohta.</p> <p>Ettekande koostamine globaalprobleemi kohta.</p> <p>Uudisloo koostamine kirjalikult või</p>

<p>ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga</p> <p>toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel; teab ja toob näiteid globaalprobleemide kohta; analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna olevikule ja tulevikule.</p>	<p>terrorism).</p>		<p>Probleemiaken: gruppides anda ette probleemküsimus, mis tuleb lahendada: probleemi põhjused, tagajärjed, näiteid ning võimalikud lahendused.</p> <p>Internetist info otsimine ja esitlemine ette antud teemal.</p>	<p>helisalvestina ette antud teemal.</p>
--	--------------------	--	---	--